

پولیس زن

صاحب امتیاز:

ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت
امور داخله

مدیر مسوول:

سمونوال عتیق الله نیکمل ساعی

تحت نظر هیأت تحریر:

مروه امینی، سمونوال سید شفیع الله سادات،
خارمن محمد واصل محمدی، سمونوال غلام فاروق
صافی و دوهم خارن آزیتا رسولی

گزارشگر:

ص. سیرت

برگ آرا:

طاہر پیمان

“هر شخص با مساوات کامل حق دارد که دعوائش در دادگاهی
مستقل و بی طرف، منصفاً و علنی رسیدگی شود و چنین
دادگاهی در بارهء حقوق و الزامات وی، یا هر اتهام جزایی که به او
زده شده باشد، تصمیم بگیرد.
ماده دهم اعلامیه جهانی حقوق بشر

نشانی: وزارت امور داخله - ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال - سرک هشتاد متره میدان هوایی کابل

شماره های تماس:

رییس هیأت: ۰۲۰۲۲۰۱۳۴۲

مدیر مسوول: ۰۲۰۲۵۶۲۶۴۵ / ۰۷۹۱۲۰۰۳۸۸

ایمیل: womenpolice14@gmail.com

”

مکلفیت‌های وزارت عدلیه

وزارت عدلیه مکلف است به منظور جلوگیری از خشونت تدابیر وقایوی و حمایتی ذیل را اتخاذ نماید:

۱. بلند بردن سطح آگاهی زن و مرد از حقوق و وجایب شرعی و قانونی آنها.

۲. فراهم نمودن زمینه توضیح و تشریح مطالب مربوط به عوامل خشونت و عواقب ناشی از آن برای مردان و زنان تحت توقیف، حجز و حبس از طریق مسوولین مربوط و سایر سازمان‌های اجتماعی ذیربط.

۳. تدویر سیمینارها و ورکشاپ‌ها جهت آگاهی کارکنان ادارات در باره‌ی حقوق و مساعدت‌های حقوقی و فراهم نمودن زمینه تطبیق بهتر آن از احکام این قانون می‌باشد.

۴. توزیف مساعد حقوقی در صورت تقاضای مجنی علیهای خشونت.

ماده دوازدهم قانون منع خشونت علیه زنان

“

فهرست مطالب

سرمقاله	
۶	رئیس جمهور: برجسته‌سازی نقش زنان در صفوف نیروهای امنیتی و دفاعی از اهداف حکومت است
۸	روی‌کرد لوی ځارنوالی در زمینه‌ی رسیده‌گی به قضایای خشونت ...
۱۰	رهنمود وضع ظاهری منسویین پولیس ملی و کارکنان ملکی وزارت امور داخله
۱۲	مېرمنې د ټولنې نیمه برخه جوړوي او د سولې په پروسه کې یې رول ټاکونکی دی
۱۴	محمد مسعود اندرایی: فضای سالم و مصئون برای کارمندان زن در وزارت امور داخله فراهم است
۱۵	پنج کودکان جدید در وزارت امور داخله ساخته می‌شود
۱۶	راضیه حکیمی: زنان افغانستان قربانی‌های بسیار داده‌اند و دیگر نمی‌خواهند به عقب برگردند
۱۸	گفتمان حقوق بشر در بسترستی افغانستان
۲۰	د سوداګرۍ په پرمختګ او پراختیا کې د ښځو ونډه
۲۲	نیم‌نگاهی بر وضعیت زنان در دوره‌ی طالبان
۲۴	ښځې په سوله او امنیت کې له تیورۍ تر عمله
۲۶	شعر بخوانیم
۲۸	دولت افغانستان و سازمان‌های بین‌المللی حامی حقوق زنان در مذاکرات صلح استند
۳۰	خیابان آزادی؛ پیامدها و راه حل‌ها
۳۲	یافته‌های یک تحقیق؛ ۹۰ درصد زنان بر حفظ حقوق و دست‌آوردهای شان در مذاکرات صلح تاکید دارند
۳۴	د غوري ځالۍ اوبدونکې د ځاليو پلور کمېدو اندېښمنې کېږي
۳۶	د هرات معلولیت لرونکې مېرمنې؛ سوله باید د ښځو د لاسته راوړنو په بیه تمامه نشي
۳۸	د اسلام له نظره د ښځو تعلیم
۴۰	کمیسیون حقوق بشر همواره بر صلح مبتنی بر عدالت تأکید و برای تحقق این ارزش تلاش و دادخواهی کرده است
۴۲	حضور زنان در صفوف پولیس و اهمیت آن
۴۴	رئیس جمهور: تنفیذ و تطبیق قانون مکلفیت و اولویت پولیس ملی است
۴۶	بایسکل ځغلونکې یولدوز هاشمي چې په فاریاب کې له زیاتو ستونزو او کړاونو سره مخ شوې
۴۸	سرباز روح‌الله: به جای ترک وطن به صف پولیس پیوستم
۵۰	سردی هوا و قابله‌ای که مرگ را به جان خرید؛ داستان سفر رابعه به بام دنیا

یاری و حمایت از خانواده‌های شهادی معظم نیروهای امنیتی اولویت ماست!

سرمقاله

به تازه‌گی شورای امنیت ملی ریاست جمهوری در هماهنگی با وزارت‌خانه‌های امور داخله و دفاع ملی، طرزالعمل جدید طی مراحل اسناد شهادی نیروهای دفاعی و امنیتی را ساخته که به اساس این طرزالعمل خانواده‌ها و بازمانده‌گان شهادی معظم نیروهای اردوی ملی، پولیس ملی و امنیت ملی کشور می‌توانند در کمترین زمان به راحتی اسناد مربوط به شهادی معظم را طی مراحل کنند.

مسوولان وزارت‌های دفاع ملی و امورداخله می‌گویند؛ با اجرایی شدن این طرزالعمل کاهش چشم‌گیر در راستای طی مراحل کردن اسناد شهدا به وجود آمده و خانواده‌ی شهدا می‌توانند در کوتاه‌ترین زمان اسناد مربوط به شهدا را طی مراحل و از حقوق و امتیاز آن برخوردار شوند.

بر بنیاد اطلاعاتی که سخنگویان وزارت‌خانه‌های دفاع ملی و امور داخله هنگام معرفی این طرزالعمل به رسانه‌ها ارائه کردند؛ با اجرایی شدن این طرزالعمل، سهولت‌های در راستای طی مراحل اسناد شهادی نیروهای دفاعی - امنیتی به وجود آمده و خانواده‌های شهادی نیروهای دفاعی و امنیتی کشور در کمترین زمان، یعنی حدود دو هفته تا یک‌ماه می‌توانند، تمام اسناد مربوط به شهیدشان را طی مراحل نمایند.

این درحالیست که تمامی شهدا و مجروحین نیروهای امنیتی (پولیس ملی) ثبت دیتابیس وزارت امور داخله شده و به اساس این دیتابیس به خانواده‌های شهدا و مجروحین نیروهای امنیتی همواره کمک صورت می‌گیرد.

حمایت از خانواده‌های شهادی معظم نیروهای دفاعی و امنیتی کشور از اولویت‌های دولت جمهوری اسلامی افغانستان به‌خصوص وزارت امور داخله و دفاع ملی است، زیرا سربازان دلیری که به خاطر دفاع از خاک کشور و تامین امنیت شهروندان جان‌های خود را در سنگرهای مقدس فدا کرده و جام شهادت نوشیدند، حمایت و رسیدگی خانواده‌های آنان مسوولیت دولت و مردم محسوب می‌شود.

آن‌گونه که هر سرباز نیروهای دفاعی و امنیتی در قلب شهروندان افغانستان جای دارد، حمایت و همیاری به خانواده‌های شهادی معظم این نیروها نیز افتخاری بس بزرگی به حساب می‌آید که رهبری وزارت امور داخله آن را از اولویت‌های خود می‌داند و به همین منظور همواره تلاش کرده تا در راستای طی مراحل اسناد شهادی نیروهای پولیس، سهولت ایجاد شود.

با پروسیجر که تازه در وزارت امور داخله ساخته شده، طی مراحل اسناد شهادی نیروهای امنیتی از «۱۸روز به ۴۸ ساعت» کاهش یافته است.

با وجودی که بازمانده‌گان و خانواده‌های شهادی نیروهای امنیتی از حمایت وزارت امور داخله برخوردار هستند، این وزارت ضمن سپاس‌گزاری از شهروندان کشور به خاطر حمایت همیشگی‌شان از نیروهای امنیتی، تقاضا و انتظار این را نیز دارد که در صورت امکان در هر بخشی که وصف و توان آن را دارند، خصوصاً تاجران محترم ملی به حمایت و همیاری خانواده‌های شهادی معظم نیروهای امنیتی و دفاعی به ویژه شهادی نیروهای پولیس بشتابند و آنان را یاری رسانند.

حمایت از خانواده‌های شهیدان نیروهای امنیتی ضمن این که مسوولیت دولت جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشد و رهبری دولت به انجام این مسوولیت متعهد است، کمک و یاری رساندن به خانواده‌های شهادی این نیروها مسوولیت وجدانی هر هموطن نیز می‌باشد. زیرا به باور ما، یاری رساندن به خانواده‌های شهادی پولیس ملی و دیگر نیروهای دفاعی و امنیتی، ادای دین و مسوولیت ایمانی هر شهروند افغان است.

مقدم نیک و مبارک جلالتمآب محترم محمد اشرف غنی رئیس
جمهور جمهوری اسلامی افغانستان را به ولایت باستانی
هرات خیر مقدم عرض میداریم.
مردم و مسئولان هرات

د هرات لرغوني ولايت ته د افغانستان اسلامي جمهوريت
جمهور رييس جلالتمآب محمد اشرف غني ته ښه راغلاست و
د هرات ولس او چارواکي

جمهوری اسلامی افغانستان
اداره مستقل ارکان های محلی
مسلم ولایت هرات

رئیس جمهور:

برجسته سازی نقش زنان در صفوف نیروهای امنیتی و دفاعی از اهداف حکومت است

♦ وحیده اچکزی

که؛ «شما دختران گوهرشاد بیگم هستید.» نقش تان را در تاریخ افغانستان نباید فراموش کنید و زنان افغان هیچ گاه در حاشیه قرار نخواهند گرفت.

رئیس جمهور گفت که زنان، حکومت و سکتور خصوصی به دیدگاه واضح انکشافی برسند و بحث واضح اقتصادی را داشته باشند و زنان باید در قسمت اصلاحات در معارف، سهم ارزنده را ایفا نمایند.

رئیس جمهور تصریح کرد که ثبات ما به اجماع اکثریت مردم افغانستان تعلق دارد، اجماع که آینده نگر بوده و بر تطبیق قانون اساسی تعهد داشته باشد.

محمد اشرف غنی، در این دیدار تأکید کرد: «احترام و باورمندی من به زنان، از فرهنگ اصیل افغانی سرچشمه می گیرد؛ وحدت ملی در افغانستان بی سابقه بوده و آغوش جمهوریت بزرگ می باشد. در راه جمهوریت شهادت افتخار است و بدون جمهوریت زنده گی ارزش ندارد.»

در این دیدار، خانم سونیا کاکر و سویتا شریف به نمایندگی از دیگران صحبت کردند و ضمن تشکر از حمایت رئیس جمهور از زنان، بر جایگاه موثر زنان در معادلات صلح و حفظ دستاوردها و نظام جمهوریت تأکید نموده گفتند که؛

محمد اشرف غنی، رئیس جمهوری اسلامی افغانستان سفرش به ولایت هرات، طی دیداری با زنان آن ولایت، پیشنهادات شان را در عرصه های مختلف استماع نمود. آقای غنی در این دیدار، ضمن تشکر از سهم گیری فعال زنان هرات در بخش های مختلف جامعه، گفت که طرز حکومت داری رهبری حکومت این است، تا میراثی را به جا بگذارد که تحول کشور به عقب بر نگردد.

رئیس جمهوری تأکید کرد که زنان افغانستان با دست آوردهای که در بیست سال گذشته در بخش های مختلف داشته و دارند، حاضر نیستند که به عقب برگردند و قدرتی هم وجود ندارد که آنان را به عقب برگرداند. رئیس جمهور از زنان هرات خواست تا شبکه ها و ارتباطات شان را وسیع تر سازند، زیرا هر قدر آواز آنان رسا، منطقی و منسجم باشد، زودتر به اهداف خود می توانند دست یابند. آقای غنی، با تأکید بر این که آواز زنان در صلح بلند خواهد بود، گفت که به امنیت هرات و تمام کشور توجه می شود، اما در این زمینه مسئله ی مهم، مدیریت، زعامت و استعمال بهتر منابع مهم می باشد. رئیس جمهور کشور خطاب به زنان و دختران هرات گفت

امنیتی و دفاعی، هماهنگی بیشتر شده است که دست بالای این نیروها را در برابر دشمن، نشان می‌دهد.

رییس جمهور غنی پس از استماع صحبت‌های آنان، از تلاش‌ها و فداکاری‌های نیروهای امنیتی و دفاعی مستقر در ولایت هرات ستایش کرد و از خانواده‌های شان تشکر نمود که آنان را در صفوف قوای مسلح برای حراست از کشور، فرستاده‌اند.

رییس جمهور گفت که شما در هرگونه شرایط با شجاعت، فداکاری و صداقت وظایف تان را انجام داده اید و من به شما افتخار می‌کنم.

رییس جمهور کشور به نیروهای امنیتی و دفاعی مستقر در هرات اطمینان داد که حمایت کامل رهبری حکومت را با خود دارند، حقوق شان به وقت اجرا می‌گردد و در جریان وظایف، سهولت‌های کاری برای آنان فراهم خواهد شد.

رییس جمهور غنی در اخیر صحبت‌هایش از منسوبین زن در ارگان‌های امنیتی و دفاعی، قدردانی کرده، گفت که در سطح رهبری نیز به منسوبین زن زمینه‌ی خدمت فراهم خواهد شد و برجسته سازی نقش زنان در صفوف نیروهای امنیتی و دفاعی کشور یکی از اهداف حکومت است.

هرات در غرب افغانستان از ولایت‌های کلیدی است که پس از کابل دومین ولایت در سطح کشور با بیشترین جمعیت به حساب می‌آید.

هرات هم از نگاه اقتصادی که به عنوان «شاه‌رگ اقتصادی افغانستان» به شمار می‌رود و هم از نظر فرهنگی، سیاسی و اجتماعی از اهمیت بسیار در سطح افغانستان برخوردار است و توجه حکومت به این ولایت همواره در اولویت بوده است.

«ما به عقب بر نمی‌گردیم و برای حمایت از جمهوریت در کنار شما قرار داریم.»

آنان خواست‌ها و پیشنهادات شان را در خصوص توجه به امنیت، معارف و صحت، ایجاد شرایط کافی به زنان برای کار در بیرون از خانه، توجه به زنان تجارت پیشه، نمایشگاه دائمی برای تولیدات زنان، گزینش زنان در رده‌های بلند حکومتی، توجه به خانواده‌های شهدا و معلولین، اعطای بورسیه‌های تحصیلی به زنان و توجه به معلمین، با رییس جمهور شریک ساختند.

در این دیدار همچنان امرالله صالح، معاون اول رییس جمهور صحبت نموده، گفت: «ما نمی‌گذاریم ارزش‌های که در اثر قربانی‌های بزرگ بدست آمده‌اند، قربانی شوند. زنان افغانستان صدای مستقل دارند و در ظرفیت‌های مختلف مصروف خدمت‌اند و ما تلاش داریم که در محتوای اقتصادی و تمام بخش‌های نظام، نقش اساسی داشته باشند.»

در این سفر همچنان رییس جمهور کشور به صورت جداگانه از سربازان، ساتنمنان و بریدملان پولیس ملی و قول اردوی ۲۰۷ ظفر مستقر در هرات، دیدار و پیشنهادات و مشکلات آنان را استماع کرد.

در این دیدار شریف الله به نمایندگی از پولیس ملی، واحدالدین به نمایندگی از اردوی ملی و ابوبکر به نمایندگی از امنیت ملی، صحبت نموده، خواست‌ها و پیشنهادات شان را با رییس جمهور شریک ساختند. آنان از تلاش‌های شان در راستای تامین امنیت مردم هرات اطمینان دادند و آماده‌گی خویش را در حفاظت از نظام، جمهوریت و دستاوردهای گذشته در هرگونه شرایط ابراز کردند و گفتند که نسبت به هر زمان دیگر میان نهادهای

فرید حمیدی:

روی کرد لوی څارنوالی در زمینه رسیدگی به قضایای خشونت، روی کرد تأمین عدالت و گسترش آن به خانواده‌ها است

◇ ننگیالی اچکزی

دست‌آوردهای خوب داشته که څارنوالی‌های ولایات به ده‌ها قضیه به صورت جدی و مطابق قانون رسیده‌گی کرده‌اند. آقای حمیدی تصریح کرد که از ابتدای سال مالی تا آخر ماه قوس، به تعداد یک هزار ۳۴۷ مورد قضایای تخلفات اطفال در مرکز و ولایات در چارچوب قوانین نافذی کشور، به گونه‌ی جدی رسیده‌گی صورت گرفته است.

او با اشاره بر این که اداره‌اش بر حفظ حقوق زنان و اطفال متعهد است، افزود که در سال ۱۳۹۹ دو کنفرانس ملی هماهنگی میان نهادهای مبارزه با خشونت علیه زنان و روز جهانی محو خشونت علیه زنان برگزار گردید که در این برنامه‌ها شماری از څارنوالان و مسوولین رسیده‌گی به قضایای خشونت علیه زنان از مرکز و ولایات، اشتراک نمودند. سخنرانان در این برنامه‌ها بر حفظ حقوق زنان و رسیده‌گی جدی بر قضایای خشونت علیه زنان تاکید کردند.

لوی څارنوال همچنان گفت که این اداره در راستای رسیده‌گی

اداره‌ی لوی څارنوالی جمهوری اسلامی افغانستان از آغاز سال مالی ۱۳۹۹ خورشیدی تاکنون، برای تعداد دو هزار و ۹۹۰ مورد قضایای خشونت علیه زنان و یک هزار و ۳۴۷ مورد قضایای تخلفات اطفال رسیده‌گی کرده است.

فرید احمد حمیدی لوی څارنوال افغانستان که گزارش کارکردها و دست‌آوردهای اداره‌اش در سال مالی ۱۳۹۹ را در برنامه «حساب‌دهی دولت به ملت» در مرکز اطلاعات و رسانه‌های حکومت ارائه می‌کرد، گفت که در راستای مبارزه با خشونت علیه زنان و اطفال این اداره در سال ۱۳۹۹ به قضایای زیادی رسیده‌گی کرده است.

او گفت که از قضایای که در جریان این سال به آن رسیده‌گی شده، از جمله ۸۱۴ قضیه‌ی آن مربوط به مرکز و تعداد دو هزار ۱۷۶ قضیه‌ی دیگر مربوط ولایات می‌باشد.

لوی څارنوال کشور در این برنامه گفت که در امر رسیده‌گی به تخلفات اطفال نیز این اداره در سال ۱۳۹۹ خورشیدی

در سال ۱۳۹۹ دو کنفرانس ملی هماهنگی میان نهادهای مبارزه با خشونت علیه زنان و روز جهانی محو خشونت علیه زنان برگزار گردید که در این برنامه‌ها شماری از خازنوالان و مسوولین رسیده‌گی به قضایای خشونت علیه زنان از مرکز و ولایات، اشتراک نمودند. سخنرانان در این برنامه‌ها بر حفظ حقوق زنان و رسیده‌گی جدی بر قضایای خشونت علیه زنان تاکید کردند.

تأمین سلامت و نظام خانواده‌ها است. او افزود که با مطالعه‌ی بیشتر از سه هزار و ۶۰۰ دوسیه‌ی خشونت علیه زنان، تحقیقی را انجام داده‌اند و گزارش آن را نیز نشر کرده‌اند که در این تحقیق، پیشنهادهای و سفارش‌های مشخص برای تمامی نهادهای جهت مبارزه‌ی مؤثر با خشونت علیه زنان وجود دارد.

به گفته‌ی آقای حمیدی، تنها روی کرد عدلی و قضایی در راستای مبارزه با خشونت علیه زنان کافی نیست؛ باید اقدامات تعلیمی، تربیتی، فرهنگی، عقیدتی، اداری و تقنینی صورت گیرد تا در سراسر افغانستان با این پدیده مبارزه‌ی مؤثر و جدی انجام شود.

آقای حمیدی در بخش دیگر از صحبت‌هایش با اشاره به این که لوی خازنوالی بر حفظ حقوق زنان و برابری جنس در بخش تشکیلاتی متعهد است، گفت که به همین اساس شمار کارمندان در این اداره در سال‌های گذشته بسیار اندک بوده، اما در حال حاضر نزدیک به ۲۰ درصد کارمندان لوی خازنوالی را زنان تشکیل می‌دهند.

به قضایای خشونت علیه زنان، روی کرد اختصاصی دارد. به همین منظور، خازنوالی‌های ابتداییه و استیناف مبارزه با خشونت علیه زنان در ۳۴ ولایت کشور فعال است.

او تصریح کرد: «ما در ۳۴ ولایت کشور خازنوالان مسلکی و با ظرفیت زن را استخدام کردیم. این مسأله باعث بیشتر شدن اعتماد زنانی که مورد خشونت قرار می‌گیرند نسبت به رسیده‌گی قضایای شان از لوی خازنوالی شده است.»

آقای حمیدی در مورد این ثبت قضایای خشونت علیه زنان معلومات داده گفت که لوی خازنوالی قضایای خشونت علیه زنان را از مراجع مختلف، مانند وزارت امور زنان، پولیس، جامعه مدنی که مدافع حقوق زن هستند و یا مستقیماً توسط متضررین و یا قربانیان خشونت که به خازنوالی عارض می‌گردند ثبت وبه این قضایا رسیده‌گی می‌کند.

آقای حمیدی تاکید کرد که روی کرد لوی خازنوالی در زمینه‌ی رسیده‌گی به قضایای خشونت علیه زنان؛ روی کرد تأمین عدالت و گسترش آن به خانواده‌ها است. هدف رهبری لوی خازنوالی از مبارزه‌ی مؤثر و قاطع با خشونت علیه زنان،

رهنمود وضع ظاهری منسوبین پولیس ملی و کارکنان ملکی وزارت امور داخله

مقدمه:

نظم و دسپلین از موارد نهایت مهم برای نیروهای پولیس ملی محسوب می‌شود که مهم ترین رکن تامین عدالت و تنفیذ قانون و همچنان تامین امن و نظم عامه در کشور می‌باشد. در این میان انضباط ظاهری شالوده‌ی کار نیروی پولیس است و اگر به این موضوع مهم و جدی که همواره در منظر دید و قضاوت عمومی قرار دارد توجه جدی مبذول نشود، نمی‌توان کاری انجام داد و باید وضعیت ظاهری که مورد توجه دیگران است، آراسته باشد. با آن که در طی سالیان متمادی اسنادی متعدد برای نظم بخشی تحکیم دسپلین در صفوف پولیس ملی یا هم به‌طور مشترک برای تمام نیروهای امنیتی و دفاعی تدوین و تاکید بر اجرای آن شده است، اما با آن هم به دلایل مختلف از جمله گسترده بودن این اسناد و در عین حال عدم توجه لازم و کافی برای آموزش آن در سطوح مختلف تا اکنون وضع ظاهری پولیس ملی به عنوان یک مسئله‌ی جدی مورد انتقاد رهبری حکومت و شهروندان کشور قرار می‌گیرد.

معینیت پالیسی و استراتیژی وزارت امور داخله با درک این مهم، با مطالعه‌ی تمام اسناد موجود و برداشت از مفاد آن و همچنان وارد نمودن مواردی که در اسناد متذکره موجود نبوده، رهنمودی تحت عنوان (وضع ظاهری قیافه‌ی قوای پولیس و منسوبین ملکی وزارت

امور داخله) را به منظور تحکیم هر چه بیشتر دسپلین و انضباط ظاهری منسوبین پولیس ملی افغانستان در سراسر کشور ترتیب و تدوین نموده است که پس از منظوری مقام محترم وزارت امور داخله در سطح کشور بالای پولیس ملی مرعی الاجرا می‌باشد.

اهداف عمده این رهنمود:

۱. تحکیم بیشتر دسپلین و نظم در وضع ظاهری/ قیافه منسوبین پولیس ملی افغانستان،
۲. تشخیص درست منسوبین پولیس ملی، توحید در یونیفورم منسوبین پولیس ملی.

ساحه‌ی تطبیق:

این رهنمود بالای تمام منسوبین پولیس ملی در سطح کشور قابل تطبیق است.

فشرده موارد الزامی برای منسوبین پولیس ذکور:

مطابق به تعلیمات نامه، منسوبین ذکور پولیس ملی افغانستان حین انجام وظیفه مکلف به رعایت اصول ذیل باشد.

۱. هیچ یک از منسوبین پولیس ملی حق ندارند تا ریش و موی سر خود را به‌طور غیر متعارف، رنگ یا حالت دهد. (خط انداختن روی ریش، شکل دادن ریش) و غیره.
۲. هیچ یک از منسوبین پولیس ملی حق استفاده از یونیفورم خلاف تعلیمات نامه را ندارند.

شده در تعلیمات نامه‌ی یونیفورم می‌باشند.

۵. دوخت یونیفورم خلاف احکام تعلیمات نامه‌ی البسه ممنوع است.

۶. عدم استفاده از تکه‌های با رنگ شوخ و زننده به عنوان چادر، با یونیفورم صرف رنگ سیاه، جگری کم‌رنگ و نسواری جواز دارد.

بخش کارمندان ملکی وزارت امور داخله:

یکی از شاخص‌های اداره‌ی سالم، حکم فرما بودن نظم و دسپلین در آن بوده و این امر بدون رعایت پوشش مناسب ممکن نیست. پوشیدن لباس رسمی در محیط کارشان دهنده‌ی وقت شناسی، احترام به قوانین و ساختارها، پاک و مرتب بودن، حرفه‌ای بودن و احترام به افرادیست که در اداره با آن‌ها کار می‌کنیم.

- لباس عادی: پیراهن آستین دار، چین با چپلی یا بوت مطابق ذوق،

- لباس نیمه رسمی و رسمی: کرتی دامن همراه پیراهن یخن قاق با بوت، چین حداقل تا سر زانو همراه پتلون با بوت.

- پوشیدن چادر به اندازه‌ی معمول برای تمام خانم‌ها الزامی است، پوشیدن گوشواره به اندازه‌ی معمول بلامانع می‌باشد، پوشیدن حلقه‌ی نامزدی، انگشتر و دست‌بند معمولی مجاز می‌باشد، پوشیدن کلاه و موی مصنوعی ممنوع است. استفاده از لنز، گردنبند، وسایل زینتی غیر معمول مانند مژه‌ی مصنوعی و... مجاز نمی‌باشد، حنا نمودن کف دست مجاز بوده، از طراحی در پشت دست با حنا یا مواد مشابه خودداری گردد.

- خال کوبی، تتو، ترسیم اشکال بر بدن، استفاده از خال کوبی‌های سه بعدی و موارد مشابه ممنوع بوده در صورت داشتن موارد فوق باید محل آن پوشیده باشد.

- آرایش در حد معمول بلامانع بوده، از آرایش غلیظ به شدت خودداری گردد.

- سبک پوشش کارمندان خدماتی مطابق به نیازکاری و رهنمود بخش مربوط می‌باشد.

۳. رنگ، دوخت، استفاده از فورم و نشان یونیفورم پولیس ملی باید مطابق تعلیمات نامه باشد.

۴. دکمه‌های یونیفورم منسوبین پولیس ملی باید تا آخر بسته باشد.

۵. آستین یونیفورم منسوبین پولیس ملی باید در قسمت مچ دست دکمه بوده و کسی حق بالا زدن آستین را به جز در حالات ضرورت مثل وضو و... ندارد.

۶. هیچ منسوب پولیس ملی در جریان وظیفه حق استفاده از وسایل اضافی غیر یونیفورم، مانند، دستمال، کلاه، کرتی، بالاپوش، چین، جلیک و امثال آن را ندارد (جز در موارد اضطراری)

۷. هیچ منسوب پولیس ملی حق ندارد که همزمان با یونیفورم رسمی دیگری پاپوش غیررسمی را استفاده نماید.

منسوبین پولیس ملی وسایل ذیل را با یونیفورم در جریان وظیفه استفاده کرده نمی‌تواند:

زنجیر به دست و گردن، میکپ به صورت، تتو به دست و صورت، بیشتر از یک انگشتر.

فشرده‌ی موارد الزامی برای منسوبین اناث:

منسوبین پولیس ملی اناث مکلف به رعایت موارد ذیل در جریان وظیفه می‌باشند.

۱. موهای سرشان را بطور منظم جمع نموده و در عقب سر بسته نمایند که موارد ذیل در آن رعایت شده باشد:

- دراز نگذاشتن موی از پشت گوش؛ نگذاشتن موی روی پیشانی و چشم؛ نگذاشتن پیکی در پیشانی یا کنار صورت؛ دراز نگذاشتن مو در عقب سر؛

- به هیچ عنوان نمی‌توانند موهای شان را به‌طور غیر متعارف و غیر طبیعی رنگ نمایند.

۲. آرایش منسوبین پولیس اناثیه باید سنگین و طبیعی باشد.

۳. هیچ منسوب اناثیه نمی‌تواند از بوت‌های که جز یونیفورم تلقی می‌گردد با لباس شخصی استفاده نماید.

۴. تمامی منسوبین اناث مکلف به استفاده از یونیفورم تثبیت

ډاکټر عبدالله د بنځو له حقوقي فعالانو سره په لېدنه کې: مېرمنې د ټولنې نیمه برخه جوړوي او د سولې په پروسه کې یې رول ټاکونکی دی

◇ محمد صابر ژمن

د جنگ د ختمېدو په برخه کې خپل نظرونه د ملي مصالحې عالي شورا د مشر سره شریک کړل او زیاده یې کړه چې موږ تکره او د ظرفیت لرونکي کادرونه لرو چې کولی شي د سولې په برخه کې مهم او ارزښتناک نقش ولوبوي. همدارنګه دغو فعالانو د ملي مصالحې له مشر سره په لېدنه کې یوځل بیا د جمهوري نظام او تېرو دوو لسیزو لاسته راوړنو څخه خپل ملاتړ اعلان کړ او ټینګار یې درلود چې په دې برخه کې له سیاسي مشرانو سره همغږي دي.

د مېرمنو د حقونو فعالانو د افغانستان اسلامي جمهوري دولت له اړخه د سولې هڅو څخه په قدرداني د ملي مصالحې عالي شورا سره د سولې ټینګښت په برخه کې د لا ډېرو همکاريو غوښتونکي شوې، دوي ټینګار وکړ چې د سولې په خبرو کې

د ملي مصالحې عالي شورا مشر ډاکټر عبدالله عبدالله د مېرمنو د حقونو له فعالانو سره په لېدنه کې د دولت پر ملاتړ د بنځو په تېرو دوو لسیزو لاسته راوړنو په ساتلو باندې ټینګار وکړ.

د ملي مصالحې عالي شورا مشر ډاکټر عبدالله عبدالله، سه شنبې د (سلواغې ۱۴ نېټه) د مېرمنو د حقونو له فعالانو سره په لېدنه کې وویل: بنځې د ټولنې نیمه برخه جوړوي چې د سولې په پروسه کې یې ګډون ټاکونکی ده، هغه همدارنګه ټینګار وکړ چې د بنځو حقوق زموږ د ټولو ګډو ارزښتونو څخه دي چې د مرکچي پلاوي ټولو غړو مېرمنو، دیني علماء او نارینو له دې ارزښتونو څخه دفاع کړې او کوي. په دې لېدنه کې د مېرمنو د حقونو فعالانو د سولې پروسې او

«د سولې خبرې تراوسه لا جدي مرحلې ته ندي داخل شوي، چې د سولې خبرو اترو په اصلي اجندا بحث وکړي، دا روښانه ده چې موږ سولې ته ضرورت لرو او سولې ته د رسېدو په برخه کې بايد يو موټی او متحد شو، ډاډه اوسئ هيڅ داسې پرېکړه به نه کيږي، چې په هغې کې د افغانانو اساسي حقونه او ټاکنونکی سرنوشت پکې په نظر کې ونه نيول شي.»

سولې ته ضرورت لرو او سولې ته د رسېدو په برخه کې بايد يو موټی او متحد شو، ډاډه اوسئ هيڅ داسې پرېکړه به نه کيږي، چې په هغې کې د افغانانو اساسي حقونه او ټاکنونکی سرنوشت پکې په نظر کې ونه نيول شي.

ډاکټر عبدالله تينگار وکړ، چې د افغان سولې پروسې ترڅنگ په ټولنه کې گډو هڅو ته اړتيا ده، چې پدې برخه کې مېرمنې کولی شي پياوړی او فعال رول ولري. دا په داسې حال کې ده چې له دې وړاندې د افغانستان اسلامي جمهوريت د سولې په پروسه کې د ښځو پر ارزښتناک گډون تينگار کړی ده. د مېرمنو د حقونو فعالانو له ښځو چارو وزارت او د هېواد په نورو سيمو کې د ښځو د حقوقو ملاتړو نهادونو سره په يو غږ بېلا بېلې غونډې ترسره کړي او په دې غونډو کې يې د ښځو پر شل کلنو لاسته راوړنو ساتلو باندې تينگار وکړ.

دې د ټولو افغانانو په ځانگړې ډول د مېرمنو غږ واورېدل شي او پر حقه غوښتنې يې د سولې خبرو اترو پر مېز شريکې شي.

د ملي مصالحې عالي شورا مشر ډاکټر عبدالله د سولې په پروسه کې د مېرمنو د اساسي او فعالې ونډې اخيستنې څخه په قدرداني وويل: مېرمنې د هېواد د نفوس نيمه برخه جوړوي او د سولې په خبرو کې يې رول مهم او ټاکنونکی دی.

د افغانستان اسلامي جمهوريت مرکچي پلاوي په يوه غږ د سولې په پروسه کې د ټولو افغانانو په ځانگړې ډول د مېرمنو له حقونو دفاع کوي.

د ملي مصالحې عالي شورا مشر وويل: د سولې خبرې تراوسه لا جدي مرحلې ته ندي داخل شوي، چې د سولې خبرو اترو په اصلي اجندا بحث وکړي، دا روښانه ده چې موږ

فضای سالم و مصئون برای کارمندان زن در وزارت امور داخله فراهم است

برنامه‌های ارتقای تحصیل به سطح ماستری در پوهنتون‌های معتبر کشور برای منسوبین نظامی به‌خصوص زنان و توجه به وضعیت افسران و منسوبین اناث را از دیگر برنامه‌های این وزارت به هدف حمایت از کارمندان زن برشمرد.

وزارت امور داخله اخیراً به هدف دریافت مشکلات و چالش‌های منسوبین و کارمندان انائیه، سروی‌ای را در قطعات و جزوتم‌های مرکزی، ولایتی و ولسوالی‌ها انجام داده که در این سروی، در مورد رضایت از برخورد همکاران، رضایت از سهولت‌های کاری، اجرای ترفیعات و مقرری‌ها به وقت و زمان و بررسی میزان آزار و اذیت منسوبین در ادارات با ۲۴۰۰ پولیس انائیه مصاحبه شده است. وزارت امور داخله به اساس یافته‌های این سروی در راستای رفع چالش‌های منسوبین انائیه‌ی این وزارت اقدام خواهد کرد.

وزیر امور داخله در جلسه‌ی شورا‌های مرکزی پولیس انائیه، گفت که ریاست حقوق بشر سروی را که به منظور شناسایی مشکلات منسوبین انائیه انجام داده برای رفع مشکلات موجود باید اقدام نماید.

آقای اندرابی تاکید کرد؛ به خاطری که مشکلات مشخص شده در اسرع وقت رفع شود، گزارش آن غرض تدابیر وقایوی و مثمر به رهبری وزارت ارائه شود.

وزیر امور داخله به ریاست حقوق بشر در همکاری با ادارات ذیربط وظیفه داد که لیست خانم‌های که طی چند سال گذشته بنابر دلایلی ترفیعات‌شان اجرا نشده را ترتیب و غرض اجرا به مقام وزارت ارائه نمایند.

در این جلسه همچنان فیصله شد که ریاست حقوق بشر در همکاری با ریاست تعمیرات به منظور رفع مشکلات قطعات و جزوتم‌های مستقل به‌خصوص ریاست امن عامه که کودکان در آن دارند مطابق به مقرره‌ی ایجاد کودکان‌کستان و شیرخوارگاه اقدامات لازم را اتخاذ نمایند.

محمد مسعود اندرابی، وزیر امور داخله با اشاره بر این که هرچند فضای سالم و مصئون برای منسوبین زن در این وزارت مهیا شده، تعهد سپرد که جهت ایجاد مصئونیت و سهولت کاری بیشتر برای منسوبین انائیه از هیچ تلاشی دریغ نخواهند کرد.

وزیر امور داخله که در جلسه‌ی شورا‌های مرکزی پولیس انائیه که به تاریخ ۲۴ ماه جدی سال جاری خورشیدی برگزار شده بود، در صحبت‌های خود گفت که به اساس تطبیق نقشه‌ی راه پولیس اناث، تا سال ۲۰۲۴ زمینه برای ارتقای ظرفیت زنان فراهم خواهد شد.

این برنامه که به اشتراک حسنا جلیل، معین پیشین پالیسی و استراتیژی، مروه امینی رییس حقوق بشر، سمونمل پلوشه تلاش امرخیل، معاون ریاست مبارزه باجرایم جنایی درامور حل پرابلم‌های خانواده‌گی و مدیران، آمرین حقوق بشر، مسوولان حل پرابلم‌های خانواده‌گی و رییسان شورا‌های پولیس انائیه قطعات آپارات مرکزی برگزار شد، نخست ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله گزارش اجراات به حمایت از زنان کارمند در این وزارت را ارائه کرد.

مروه امینی، رییس حقوق بشر، امور زنان و اطفال این وزارت گفت که توجه جدی به وضعیت منسوبین اناث به منظور فراهم آوری سهولت‌های لازم کاری و حامیوی در محل، کار یکی از برنامه‌های این وزارت است که شامل ایجاد و افزایش کودکان‌کستان‌ها نیز می‌شود.

خانم امینی، تغییر بست‌های وزارت امور داخله را از نظر تشکیلاتی، از p۱ به p۲ که فرصت برابر کاری برای خانم‌ها را بیشتر مساعد می‌سازد، از دیگر برنامه‌های این وزارت در راستای حمایت از زنان عنوان کرد.

رییس اداره‌ی حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله، تمرکز جهت ترسیم یک پروفایل واضح و شفاف از حضور ۴۱۰۳ تن پرسونل پولیس انائیه در چوکات وزارت امور داخله، فراهم آوری

ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال:

در سایر قوماندانی‌های امنیه‌ی ولایات و جزو تاهای مستقل وزارت داخله، کودکستان ایجاد می‌شود

آن، مدیریت‌های حقوق بشر، اجراءات و از تطبیق و عدم تطبیق شرایط پالیسی اطمینان دهند.

همچنان در سال ۱۳۹۹ خورشیدی، نیازمندی‌های کودکستان‌های وزارت امور داخله از قبیل مواد مفروشاتی، تعمیراتی، وسایل بازی و اعاشوی و دیگر ضروریات کودکستان‌ها تثبیت و غرض اکمال به اداره‌ی محترم سیستم ارسال گردیده است. نظر به اطلاع واصله از اداره‌ی سیستم، تمامی مواد مورد نیاز را تدارک دیده و قرار است به زودی در اختیار کودکستان‌ها قرار گیرد.

یکی از اهداف ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله به عنوان اداره‌ی حمایت بخش زنان و اطفال، رفع نیازمندی‌ها و تامین سهولت و مصئونیت برای کارمندان زن در تمامی جزو تاهای این وزارت است.

مروه امینی رییس حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله با اشاره بر این که فضای کار برای منسوبین انائیه در این وزارت سالم و مصئون است، به مجله‌ی پولیس زن، گفت که برای فراهم‌سازی و رفع نیازمندی کارکنان زن، رهبری وزارت متعهد است که ایجاد کودکستان‌های بیشتر در چهارچوب ریاست‌ها و جزو تاهای پولیس ملی یکی از برنامه‌های ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال این وزارت است.

به ادامه‌ی تلاش‌های ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله، جهت آوردن سهولت به منسوبین انائیه‌ی این وزارت، شش کودکستان در چهارچوب ریاست‌ها و آپارات مرکزی فعالیت دارد که ۲۷۰ کودک در این کودکستان‌ها شامل می‌باشند.

این کودکستان‌ها ظرفیت ۲۰۰ کودک شیرخوار و ۷۰ کودک صنف اول کودکستان را دارند و همچنان با فعالیت این کودکستان‌ها، برای ۳۵ خانم، شامل ۲۶ بست معلم و ۹ خدمه، زمینه‌ی کار فراهم شده است.

این شش کودکستان در مطابقت به پالیسی ایجاد کودکستان‌ها که از طرف وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب رسید، در مقرر قرارگاه وزارت امور داخله‌ی جدید، قوماندانی امنیه‌ی ولایت کابل، قوماندانی اکادمی پولیس، ریاست پاسپورت و اعمال خانیه‌ی ریاست عمومی لوژستیک عملاً فعالیت می‌کند.

ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال همچنان در نظر دارد تا به خاطر سهولت‌های بیشتر پولیس انائیه و اطفال شان، تعدادی کودکستان‌ها در سایر قوماندانی‌های امنیه‌ی ولایات و جزو تاهای مستقل ایجاد نماید.

ریاست حقوق بشر، امور زنان و اطفال وزارت امور داخله، هدایت ماده‌ی ۲۶ پالیسی ایجاد کودکستان را به عموم قوماندانی‌های امنیه‌ی ولایات تکثیر نموده تا مطابق شرایط

راضیه حکیمی، آمر حقوق بشر حوزه‌ی دوم امنیتی پولیس کابل: زنان افغانستان قربانی‌های بسیار داده‌اند و دیگر نمی‌خواهند به عقب برگردند

◇ مصاحبه: ص. سیرت

این بود که پس از فراغت از مکتب، پولیس شوم و مصدر خدمت به جامعه شوم.

مجله پولیس زن: زمانی که تصمیمات را علنی ساختی که می‌خواهی به پولیس بپیوندی، با چه مشکلات و ممانعت‌های مواجهه شدی؟ برخورد خانواده و دوستان چگونه بود؟

راضیه حکیمی: وقتی برای خانواده گفتم که می‌خواهم پولیس شوم، می‌خواهم مصدر خدمت برای جامعه شوم. اول رضایت ندادند، گفتند که جامعه‌ی سنتی است، امکان ندارد که یک خانم پولیس شود، آن هم (برای آموزش) خارج از کشور برود. خلاصه مشکلات را زیاد دیدم. اقوام و دوستان که خبر می‌شدند، خوش نبودند، رضایت نداشتند. بالاخره پس از مبارزه‌های طولانی موفق شدم. این آرزویم بود که پولیس شوم، به خواست خود رسیدم. فعلاً فامیل که شاهد است من به عنوان پولیس در یک حوزه‌ی امنیتی ایفای وظیفه می‌کنم و با مراجعین سروکار دارم، واقعاً هم دوستان و هم فامیل به من افتخار می‌کنند که در حال حاضر مشکلی ندارم.

مجله پولیس زن: حالا که فامیل شما خرسند است، برخورد جامعه و مردم عام چگونه است؟

راضیه حکیمی: در نخست زمانی که من در حوزه‌ی امنیتی تعیین بست شدم، مشکلات زیاد بود. دیدگاه مردم در مورد ما بسیار

راضیه حکیمی، آمر حقوق بشر حوزه‌ی دوم امنیتی پولیس کابل می‌گوید که حضور زنان برای ایجاد اعتماد به پولیس و رسیده‌گی بهتر به قضایای فامیلی مهم است.

مجله‌ی «پولیس زن» مصاحبه‌ای را با لم‌ری خارن راضیه حکیمی انجام داده، در نخست جویای معرفی او شده است.

راضیه حکیمی: لم‌ری خارن راضیه حکیمی استم، از مکتب لیسه‌ی عالی سوریا در کابل فارغ شدم و لیسانس حقوق در بخش قضا و سازنوالی دارم. پنج سال پیش به صفوف پولیس پیوستم. در اکادمی پولیس سیواس کشور ترکیه نیز آموزش دیدم. سال ۱۳۹۸ به صفت استاد در کشور دوست ترکیه همراهی محصلین رفته بودم. زمانی که از اکادمی سیواس فارغ شدم نخست به صفت معاون حقوق بشر حوزه‌ی اول معرفی گردیدم، پس از سه سال خدمت در این بست، به صفت آمر حقوق بشر حوزه‌ی دوم تعیین شدم.

مجله پولیس زن: چه سبب شده که به صفوف پولیس ملی بپیوندید؟

راضیه حکیمی: وقتی می‌دیدم زنان افغان با مشکلات زیادی مواجه اند، به دشواری به پولیس مراجعه می‌کردند، کسی نبود که به مشکلات آنان رسیده‌گی کند؛ به همین دلیل علاقه‌مندی پیدا کردم. لباس (یونیفورم) پولیس را بسیار دوست داشتم. آرزویم

کند در رابطه به وظایف پولیس و تشویق دختران برای پیوستن به صفوف پولیس. ما در بعضی مکاتب می‌رویم، دختران را تشویق می‌کنیم که پس از فراغت به پولیس بپیوندند. در بعضی مکاتب که ما می‌رویم، وقتی از شاگردان می‌پرسیم کی می‌خواهد پولیس شوید؟ بیشتر دختران علاقه‌مندی دارند و دست بلند می‌کنند که می‌خواهند به پولیس بپیوندند. این افتخار است. چون در زنانی که به پولیس پیوسته، سبب افتخار اند و دیدگاه جامعه نیز روشن شده است. پیام من برای خانم‌ها و دختران این است که به صفوف پولیس پیوندند، اینجا مکان خوب است. ما احساس امنیت داریم. این یک وظیفه مقدس است. همچنان معاش مناسب دارد.

مجله پولیس زن: شما می‌دانید که بیشتر خانواده‌ها مخالف اند؛ پیام شما به خانواده‌های که دختران شان می‌خواهند به پولیس بپیوندند، چیست؟

راضیه حکیمی: پیام من به خانواده‌ها این است که به دختران شان اجازه دهند تا بیايند به صفوف پولیس ملی بپیوندند. این یک وظیفه مقدس است. در پنج سالی که من در صفوف پولیس استم هیچ مشکلی را از سوی اداره ندیدیم. برادران پولیس ما از حضور ما در کنارشان خوش حال اند.

مجله پولیس زن: در رابطه به دست‌آوردهای زنان در نزدیک به دو دهه‌ی گذشته؛ فکر می‌کنید چقدر شکننده است؟ آیا با خروج نیروهای بین‌المللی از افغانستان، این دست‌آوردها از دست خواهند رفت؟

راضیه حکیمی: در رابطه به این موضوع؛ با اطمینان می‌توان گفت که خروج نیروهای بین‌المللی از افغانستان سبب نخواهد شود که زنان به عقب برگردند. ما هیچ وقت تسلیم نمی‌شویم. با اطمینان کامل گفته می‌توانم که هیچ مشکل جدی رخ نخواهد داد؛ چون ما فعلاً در میان نیروهای امنیتی مبارزان قوی و قهرمان را داریم. خودم را به هر نقطه‌ی افغانستان که بفرستند، صادقانه خدمت و مبارزه خواهیم کرد.

مجله پولیس زن: در رابطه به مذاکرات صلح چه نگرانی‌های دارید؟

راضیه حکیمی: باور کامل دارم که صلح تامین خواهد شد و هیچ نگرانی مبنی بر این که به عقب برگردیم، ندارم. آن گذشته‌ی تاریک هیچ‌وقت تکرار نخواهد شد. چون زنان افغانستان مبارزه خواهند نمود. هیچ‌گاه تسلیم نمی‌شویم. ما در روند گفت‌وگوهای صلح بانوانی را داریم که در میز مذاکره با طالبان حضور دارند و از حقوق زنان دفاع می‌نمایند. این را باور داریم که زنان افغانستان هیچ‌گاه تسلیم دیدگاه طالبان نمی‌گردند.

مجله پولیس زن: توقع شما از جامعه‌ی جهانی و حکومت افغانستان در رابطه به دفاع از حقوق از زنان و حفاظت از دست‌آوردهای نزدیک به ۲۰ سال گذشته چیست؟

راضیه حکیمی: خواست من از جامعه‌ی جهانی و دولت افغانستان این است که به توانایی‌ها و کارکردهای بیست سال گذشته‌ی زنان قهرمان افغانستان احترام قایل شوند. این دست‌آوردها را نادیده نگیرند. زنان افغانستان قربانی‌های بسیار داده‌اند؛ دیگر نمی‌خواهیم قربانی بدهیم یا به عقب برگردیم. به صفت پولیس زن خواهان این استم که زنان در جایگاه بالاتر از امروز قرار گیرند.

خراب بود؛ حتی همکارانم می‌گفتند که تو یک دختر جوان استی، لازم نیست در یک حوزه کار کنی، کار در حوزه مشکلاتی دارد. همین گونه وقتی بیرون از حوزه به‌خاطر یک قضیه می‌برامدم و یونیفورم می‌داشتم، بسیار دیدگاه خراب داشتند، خوش نبودند. اما حالا که با مراجعین بسیار زیاد سروکار دارم، با وکیلان و با باشندگان ناحیه که مربوط ما می‌شود، قضایای را که حل می‌کنیم، واقعاً به ما افتخار می‌کنند. اما هنوز هم کسانی هستند که نگاه بسیار منفی دارند، ولی افرادی اند که افتخار می‌کنند و می‌گویند خوشحال اند که یک بانو این‌گونه مصدر خدمت به جامعه شده و با مشکلات جدی مبارزه می‌کند.

مجله پولیس زن: در حال حاضر که شما به عنوان آمر حقوق بشر حوزه‌ی دوم امنیتی کابل کار می‌کنید، عمده‌ترین مسوولیت‌های شما چیست؟

راضیه حکیمی: مسوولیت‌های من مطابق لایحه‌ی وظایف به صفت آمر حقوق بشر حوزه این است؛ ۱- کنترل و نظارت از حقوق تمام مسوولین حوزه‌ی دوم و مراجعین ساحه‌ی مسوولیت این آمریت. ۲- توجه بیشتر به زنان و کودکان می‌نمایم. ۳- نظارت از وضعیت حقوق بشری مظنونین که قضیه دارند. ۴- رسیده‌گی به قضایای خشونت فامیلی. ۵- رسیده‌گی به قضایای اطفال متخلف از قانون و اطفال بی بضاعت. ۶- کنترل و نظارت از وضعیت اعاشه و البسه‌ی پولیس. ۷- تدویر سیمینارهای حقوقی برای پرسونل پولیس. ۸- نظارت از وضعیت حقوق بشری قرارگاه. ۹- آگاهی‌رسانی برای سربازان، ساتنمنان و افسران در رابطه به مبارزه با انحرافات اخلاقی و اجتماعی. ۱۰- نظارت و بررسی شکایات مراجعین.

مجله پولیس زن: چند بانوی پولیس در حوزه‌ی دوم امنیتی کابل با شما همکار است؟

راضیه حکیمی: در تشکیل هر حوزه ۳۱۷ نفر ایفای وظیفه می‌کند که در حوزه‌ی دوم امنیتی کابل از این میان ۲۵ نفر پرسونل از طبقه‌ی اناث اند که شامل سه نفر افسر، هشت نفر ساتنمن و ۱۴ نفر سرباز. این‌ها در بخش‌های مختلف ایفای وظیفه می‌کنند.

مجله پولیس زن: از زمانی که شما به عنوان آمر حقوق بشر حوزه‌ی دوم امنیتی کابل ایفای وظیفه می‌کنید، چقدر آمار قربانیان افزایش یافته است؟

راضیه حکیمی: آمریت حقوق بشر بیشتر قضایای مرتبط به خشونت فامیلی و اطفال متخلف از قانون را پیش می‌برد. اعتماد مردم بیشتر شده است. چون ما اینجا بانوان و همکارانی را داریم که صادقانه خدمت می‌کنند. در جریان نزدیک به یک سال گذشته، به گونه‌ی تخمینی میان ۵۰ تا ۶۰ قضیه در بخش خشونت‌های فامیلی و اطفال مراجعه کرده است. ما بخشی را به نام «حل پرابلم‌های خانواده‌گی» داریم و یک بانوی بسیار خوب را داریم که در این بخش کار می‌کند، در بخش قضایای فامیلی، مشترکاً کار می‌کنیم.

مجله پولیس زن: پیام شما برای زنانی که علاقمند پیوستن به صفوف پولیس اند، چیست؟

راضیه حکیمی: یکی از وظایف بخش حقوق بشر در تشکیل پولیس، این است که در مکاتب به ویژه مکاتب دخترانه تبلیغ

گفتمان حقوق بشر در بستر سنتی افغانستان

◇ حجت الله ضیاء

شناسایی حیثیت و کرامت ذاتی و حقوق افراد اساس عدالت، آزادی و صلح را تشکیل می‌دهد، اما تحقیر حقوق بشر منجر به اعمال وحشیانه می‌شود.

در نظام پسا طالبانی افغانستان، گفتمان حقوق بشر مورد توجه قرار گرفت که دو رویکرد را در پی داشت. رویکرد اول، معتدل و واقع گرایانه به نظر می‌رسد. براین اساس، حقوق و کرامت بشری که در اسناد بین المللی بیان شده اند باید رعایت شوند و دولت‌ها مکلف اند از آن‌ها حمایت نمایند. بر مبنای رویکرد اول، نظام‌های دموکراتیک باید اصول بنیادین حقوق بشری را در قوانین ملی خود بگنجانند تا بتوانند با ضمانت اجرای داخلی، آن‌ها را تطبیق نمایند. قانون اساسی افغانستان - که در لویه جرگه ۱۳۸۲ در کابل با حضور نماینده‌گان مردم، علماء و ناظران بین المللی به تصویب رسید - دولت را مکلف به رعایت منشور ملل متحد، میثاق‌های بین المللی و اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر می‌داند. پس، افغانستان نیز متعهد به رعایت و تطبیق حقوق بشر می‌باشد.

رویکرد دوم که خاستگاه سنتی دارد، افراط گرایانه و غیرمنطقی است. به عبارت دیگر، طرح گفتمان حقوق بشر در بستر سنتی و قبیله ای افغانستان با نوع واکنش خصمانه از طرف عناصر

در عصر حاضر، حقوق بشر یکی از مسایل مهم در قوانین داخلی و اسناد بین المللی تلقی می‌شود. حقوق بشر عبارت است از «حق های جهان شمول، ذاتی و غیر قابل سلب که انسان‌ها به خاطر انسان بودن شان به صورت برابر از آن‌ها باید بهره مند باشند». به عبارت دیگر، هر شخص به خاطر انسان بودن اش و بدون هرگونه تبعیض براساس نژاد، رنگ، جنس، دین و اعتقادات از یک سلسله حقوق طبیعی و غیرقابل انتقال برخوردار است. پس از جنگ جهانی دوم، گفتمان حقوق بشر به یک گفتمان مسلط تبدیل شد. ضرورت تاسیس حقوق بشر بر دو مبنا توجیه می‌شود: مبنای اول عبارت است از «کاستن رنج انسان» و مبنای دوم «رسیدن به آرمان‌های بزرگ بشری است».

یکی از اسناد بین المللی حقوق بشر که در سال ۱۹۴۸ میلادی (۱۳۲۷ خورشیدی) به تصویب رسید، اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر است که در صدد حمایت از حق‌های بشری می‌باشد. براساس این اعلامیه، تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق باهم برابر اند. اصل برابری یا اصل عدم تبعیض یکی از اصول بنیادین حقوق بشری می‌باشد که در اسناد بین‌المللی، به‌شمول این اعلامیه، مورد تأکید قرار گرفته است. این اعلامیه که پس از جنگ جهانی دوم تصویب شد تصریح می‌کند که

می‌کند. از آنجایی که در جهان دین متعدد و در میان یک دین مذهب گوناگونی وجود دارد، منبع دینی به مسأله‌ی حقوق بشر آرمان‌های بشری را برآورده نخواهد ساخت، بلکه باعث انشقاق جوامع بشری خواهد شد. برای مثال، اعلامیه‌ی جهانی، که پس از جنگ جهانی دوم تصویب شد، هدف‌اش ترویج حقوق بشر به طور مساویانه و بدون هرگونه برتری نژادی، دینی، مذهبی و اعتقادی می‌باشد که با اندیشه‌ی سکولار امکان پذیر است.

به باور نگارنده، بازخوانی متون دینی و رویکرد جدید و غیرسنتی به این موضوع تا اندازه‌ی میان دین و گفتمان حقوق بشر سازگاری ایجاد می‌کند. «کاستن رنج انسان» و «رسیدن به آرمان‌های بزرگ بشری» هرچند میناهای سکولار و غیردینی اند، اما ضد دینی نیستند. بنابراین، سازگاری احکام دینی و مسأله‌ی حقوق بشری غیرممکن نیست. برای مثال، قانون اساسی افغانستان از یک طرف به رعایت احکام اسلامی تأکید می‌ورزد و از طرف دیگر، متعهد به اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر، میثاق‌های بین‌المللی و منشور ملل متحد می‌باشد.

همچنان، شناخت درست از حقوق بشر عناصر مخالف را انعطاف پذیر ساخته و باعث کاهش خشونت خواهد شد. مسأله‌ی حقوق بشر، یک مسأله‌ی انسانی و اخلاقی است که همه را دارای «عقل و وجدان» می‌داند و از افراد و جوامع بشری می‌خواهد که «نسبت به یکدیگر با روح برادری رفتار کنند». درک درست از اهمیت، جایگاه و هدف حقوق بشر به یک جامعه‌ی عاری از خشونت خواهد انجامید.

بنابراین، حقوق بشر که مورد حمایت قانون اساسی فعلی افغانستان نیز می‌باشد، از جایگاه مهمی برخوردار است و باید همه‌ی دولت‌ها، زمینه‌ای گفتمان حقوق بشر را در یک فضای عاری از خشونت فراهم نماید تا از رنج و درد انسان‌ها کاسته شود و خشونت در جوامع انسانی به حداقل برسد.

افراط‌گرا مواجه شد. عناصری که در ساختار تنگ و فرهنگ مردسالار رشد یافته بودند حقوق بشر را در تضاد با عقاید سنتی خود یافتند و آن را ضد دینی قلمداد نمودند. این افراد زنان را جنس دوم تلقی نموده و هیچگاه آنان را از حقوق مساوی با مردان برخوردار نمی‌دانند. همچنان، حیثیت و کرامت ذاتی انسان، به ویژه زنان را، با تردید می‌نگرند. این عناصر که همیشه برزنان تبعیض روا داشته و آنان را در حصار سنت و آداب سنتی نگهداشتند، اندیشه‌ی برابری طلبانه برای زن و مرد را بر نمی‌تابند. نگارنده معتقد است، این رویکرد دو نوع عکس العمل را در پی داشت: گروهی از افراد به مسأله‌ی حقوق بشر حساس و بدبین بودند، اما متوسل به خشونت نشدند. گروه دوم با واکنش تند در قالب افراط گرایی ظاهر شدند و در صدد مبارزه با مسأله‌ی حقوق بشر و حامیان آن برآمدند.

واکنش اول در جامعه‌ی مردسالار افغانستان واکنش غالب است، یعنی اکثر افراد، اعم از زن و مرد، به مسأله‌ی حقوق بشر به عنوان یک پدیده‌ی غربی و ضد دینی می‌نگرند. به باور اکثر، حقوق بشر در تضاد با باورهای دینی و ارزش‌های فرهنگی جامعه‌ی افغانستان می‌باشد. این نوع واکنش نیز ناشی از دو مسأله است: اول، عدم تعامل و سازگاری حقوق بشر با برداشت سنتی از دین. از آنجایی که حقوق بشر با اندیشه‌ی سنتی دینی ناسازگار است، مورد بی مهری و حتا انزجار اکثریت در جامعه‌ی ما قرار گرفته است. البته، خاستگاه سکولار مسأله حقوق بشر در جامعه‌ی دینی افغانستان براین سوء ظن افزوده و این واکنش را تشدید کرده است. منشاء دوم، عدم شناسایی مسأله‌ی حقوق بشر است. بعضی افراد بدون کمترین شناخت از حقوق بشر، با آن به مخالفت می‌پردازد.

بدون شک، حقوق بشر و اعلامیه‌ی جهانی دارای خاستگاه سکولار است. البته، سکولار به معنای «غیردینی» است نه «ضد دینی» که امروزه جامعه‌ی ما معمولاً واژه‌ی سکولار را ضد دینی معنا

د سوداګرۍ په پرمختګ او پراختیا کې د ښځو ونډه

خبريال: سږيه حسيڼي
ژباړه: محمد صابر ژمن

يادو څېزونو کې استعمالېږي د ياقوت، جت، لاجورد، مرجان، او د ستوري ډبرو څخه عبارت دي. همدارنګه وايي: د دغو جواهراتو زياتره پېرودونکي داخليان دي او بهرنيان ډېر کم وي په ځانګړې توګه د موجوده قرنطين له امله زموږ بازار ډېر کم رنګه شوی ده.

هغې د خپل پلورنځي په دوران کې يو شمېر داخلي نندارتونو کې هم ګډون کړی چې د هغې په وينا د دولتي نهادونو لخوا ورسره د مرستو نشتون د دې لامل شوی؛ تر څو په بهرني نندارتونو کې له ګډون کولو محرومه پاتې شي.

د جواهراتو قيمت د ډبرې او هغې جنسيت پورې تړاو لري. د نقرې او لاجورد ډوله جواهراتو ارزښت لوړ وي چې قيمت يې ۱۵۰۰ افغانیو ته رسېږي. د ښځينه جواهراتو ترڅنګ هغه په خپل پلورنځي کې د نارينو جواهرات لکه غاړه کی، ګوتمی او لاسي بند هم پلوري.

مېرمن الياسي له موجوده ستونزو لکه د کافي پېرودونکو نشتون، پر پلورنځي د لوړې ماليې راتلل، قرنطين، د نندارتون پر غړو ماليه، د پلورنځي کرایه، د هوا يخوالی او همدارنګه د

نرګس الياسي يو له هغو مېرمنو څخه ده چې د بابر په بڼه کې له کابو شل کالو راهيسې د جواهراتو پلورنځی لري، هغه د خپلې څلور کسيزې کورنۍ يوازنی نفقه برابرېدونکې ده چې د ياد کار مخته بولو انگېزه يې د پلار نشتون له کبله له کورنۍ سره مرسته کول دي.

مېرمن الياسي کابو يو کال کيږي چې د سوداګرۍ دندې ته يې مخه کړې ده چې د سل زره افغانیو پر مټ يې کار پيل کړی او اوسمهال يې په پلورنځي کې د پنځوس زره افغانیو په ارزښت جواهرات شتون لري.

هغې په دې کال کې د قرنطين له امله چې د کرونا وېروس له کبله پلي شوی ضرر کړی ده، هغه هيله منده ده چې د قرنطين له پای ته رسېدو وروسته به خپل کار په برياليتوب سره پيل کړي. د مېرمن الياسي ټولې هيلې د ۱۴۰۰ کال پسرلي موسم ته دي چې وکولای شي د روان کال ضررونه په راتلونکي کال کې رفع او د خپلې کورنۍ اړتياوې پوره کړي.

مېرمن الياسي د هغو ډبرو په اړه چې په غاړه کی، ګوتمی او لاسي بند کې استعمالېږي داسې وايي: هغه ډبرې چې په

اخيستل كيږي چې له دې څخه غاړه كې، گوتمې او لاسي بند جوړه او مېرمنې د كاليو پېرېدو ترڅنگ زموږ جواهرات هم پېري. دا چې د ښځينه جواهراتو ترڅنگ يې نارينه جواهراتو پلورلو ته هم مخه كړې، مېرمن اكبري په دې هكله داسې وايي: نارينه هم له موږ څخه جواهرات پېري چې لاجورد او عقيق څخه جوړ شوي جواهرات ډېر خوښوي او موږ هم د خپلو پېرودونكو د خوښې وړ څېزونه جوړه وو.

مېرمن اكبري په ډېرو داخلي او بهرني نندارتونو كې گډون كړې چې دا نندارتونه يوازې د جواهراتو ته ځانگړي شوي؛ مگر بيا هم د نورو صنايعو او توکو ترڅنگ يې د جواهرات پلورل هم د قناعت وړ ول. د مېرمن اكبري د توکو پېرودونكي يوازې داخلي مېرمنې نه دي، بلكه بهرني پېرودونكي هم لري.

له هغې څخه مو د جواهراتو د قيمت په اړه وپوښتل چې ځواب يې داسې راکړ: غاړه كې، گوتمې او لاسي بند چې له نقرې او ياقوت څخه جوړ شوي وي، شپږ زره افغانۍ قيمت لري.

د لاجورد سيټونه هم لرو چې تر څلور زره افغانۍ پورې يې قيمت دی. داسې گوتمې لرو چې تر ۷۰۰ افغانۍ پورې يې قيمت رسيږي چې معمولاً زموږ د جواهراتو قيمت له ۵۰۰ څخه تر ۶۵۰۰ افغانۍ پورې دي.

د ښځو چارو وزارت ويانده **رويا دادرس** وايي: د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي له عواملو څخه يو هم فقر او په مالي برخه كې د ښځو ځان بساينې نشتون دی.

په وروستيو كلونو كې مېرمنو هم كار كولو ته مخه كړې؛ تر څو له خپلې كورنۍ سره په مالي برخه كې مرسته وكړي.

خصوصي او دولتي حمايي نشتون څخه شكایت كوي. د سوداگرۍ خونې مسؤله **منیره وافق** د پوليس زن مجلې ته داسې وايي: موږ په خپل ملي ډيټابېس كې چې د سوداگريزو مېرمنو لپاره معلوماتي بانک ده، په تېرو څو مياشتو كې د امكان تر حده معلومات راټول كړي چې ۲۴۸۰ سوداگريز شركتونه په افغانستان كې د مېرمنو لخوا مخته يوړل كيږي. همدارنگه كابو له نورستان ولايت پرته په ټول افغانستان كې غير رسمي شركتونه شتون لري چې د ښځو لخوا اداره كيږي. **شيرين اكبري** د خواهران په نامه د غالۍ او كاليو اوبدلو د فابريكې رئيسه او سوداگره ده چې پنځوس كاله عمر لري او له خپلې كورنۍ سره د مرستې كولو لپاره يې دې كار ته مخه كړې. د هغې په وينا دا كار يې د ډېرو ستونزو په شتون كې پيل كړې ده او د دې لپاره چې د خاوند ترڅنگ د كور په مصارفو كې ونډه واخلي لا تر اوسه د ټولو ستونزو سره له خپل كار څخه راضي ده او خپل ځان بريالۍ بولي.

مېرمن اكبري كابو شل كاله كيږي چې د سوداگرۍ په برخه كې كار كوي چې خپل كار يې د شل زره افغانيو پر مټ د غالۍ او كاليو اوبدلو په برخه كې پيل كړې ده او د دې كار ترڅنگ د قيمتي جواهراتو د پلورلو دنده هم تره سره كوي. د دې سوال په ځواب كې چې خپلو جواهراتو كې له كوم ډول ډېرو كار اخلي داسې وايي: زموږ جواهرات عبارت دي له نقرې څخه چې په كې له لاجورد څخه هم كار اخيستل كيږي. همدارنگه ياقوت جوړه وو چې د قيمتي او نيمه قيمتي ډېرو لكه مرجان ډېره، نېگر ډېره، جت، بلور او عقيق ډېرو څخه كار

نیم‌نگاهی بر وضعیت زنان در دوره طالبان

♦ دیبا انوری

دستورهای شان سرپیچی می‌کرد، حداقل مجازات شلاق و زندان بود و در بعضی موارد حتی محکوم به مرگ می‌شدند.

ملا عمر، رهبر طالبان در برابر فشارهای شدید بین‌المللی در مورد تنقیص حق تحصیل زنان، موضع خصمانه گرفته و اعلام کرد که دست‌یابی زنان به تحصیل و آموزش در مراکز تحصیل به معنای اعمال سیاست کفری و ترویج بی‌عفتی و فحشا در افغانستان است و طالبان هرگز به زنان اجازه‌ی تحصیل و اشتغال در مراکز دولتی و غیردولتی را نخواهد داد. این دلایل طالبان مبنی بر لغو و بستن مکاتب دخترانه ناشی از باورهای عشیره‌ی و نادرست آنان بود.

محرومیت زنان از حق اشتغال: طی سال‌ها جنگ در افغانستان، بسیاری از زنان شوهران‌شان را از دست دادند و بسیاری از بیوه‌زنان در رأس خانواده و به اصطلاح تنها نان‌آور خانگی خویش شدند. از این‌رو آن‌ها در بیرون از خانه مشغول کار شدند تا از این طریق زنده‌گی خود را ادامه دهند، اما پس از حمله‌ی طالبان بر کابل آنان در ۶ جولای ۲۰۰۰ م بیانیه‌ی دیگری را مبنی بر ممنوعیت کار زنان به جز در بخش‌های بهداشت و درمان، صادر کردند. این اقدام طالبان موجب آن شد که بسیاری از زنان محروم این سرزمین آسیب‌های فراوانی ببینند.

محرومیت زنان از خدمات بهداشتی و درمانی: همان‌گونه که در پیامدهای ممنوعیت کار زنان اشاره شد، بعد از تصرف کابل

پس از حاکم‌شدن طالبان در افغانستان، این گروه بیشترین ستم‌ها را به نام دین و اجرای احکام اسلامی در حق ملت بی‌گناه افغانستان، به خصوص زنان روا داشتند. ظلم طالبان در حق زنان از آن‌رو مورد توجه خاص قرار گرفته که این گروه در فرهنگ کاملاً مردسالار و زن‌ستیز به دنیا آمده بودند. همین امر سبب شد تا طالبان قوانین کاملاً سختگیرانه و تنگ‌نظرانه را در قبال زنان وضع و اعمال کنند.

این قوانین به جای این که از آموزه‌های اسلامی نشأت گرفته باشد، از آداب و رسوم خرافی و ساختار اجتماعی بسته سرچشمه گرفته که در آن طالبان رشد کرده و تربیت شده بودند.

ظلم قرون وسطایی طالبان علیه ملت مظلوم افغانستان و به خصوص زنان، چنان فراگیر و وحشتناک است که تصور آن حتی دشوار و چه بسا غیرممکن به نظر می‌رسد. در این نوشته به مهم‌ترین اقدامات ضدانسانی و زن‌ستیزانه‌ی طالبان علیه زنان اشاره شده است.

محرومیت زنان از تحصیل: یکی از موضوعات قابل عطف در دوران طالبان، سیاست آن‌ها برای ممانعت زنان از تحصیل با توجیهات دینی بود. بعد این که طالبان شهرهای افغانستان را یکی بعد دیگری تصرف کردند، بلافاصله دروازه‌های مکاتب و به ویژه مکاتب دخترانه را بستند. هرگاه مدیر، آموزگار و یا دانش‌آموزی از

درصد دیگر مربوط آن عده از زنانی بود که از جنایات طالبانی به دور بودند.

نتیجه‌گیری: زنان در افغانستان سرنوشت پرفراز و نشیبی دارند که از هر قشر دیگری بیشتر مورد قساوت، بی‌رحمی و ظلم قرار گرفته‌اند. علی‌رغم این همه دشواری و محدودیت‌ها، پیشینه‌ی تاریخی زنان افغانستان تا حدودی درخشان و قابل عطف است. در گذشته زنان سرزمین ما در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، ادبی و حتی سیاسی، اجتماعی حضور فعال و قابل قبول داشتند، اما از دوسه سده قبل به این‌طرف که این سرزمین گرفتار استبداد، عنعنات خرافی و تخرگرایی دینی گردید، وضعیت زنان، ایستایی و پس‌روی را تجربه می‌کند که برای هر فرد این سرزمین به خصوص زنان، تأسف‌برانگیز و مایه‌ی اندوه است. از آن جمله: دوره طالبان و تفکر طالبانی که بر پیکر و روح و روان زنان، فشارها و ضربات سنگین را وارد کرده است. در این دوره زنان بیش از هر قشر دیگری قربانی خشونت‌ها، جهالت‌ها، خرافات، تخرگرایی دینی و انواع ستم‌های هولناک از طرف طالبان را متقبل شدند. علاوه بر این که زنان از ستم‌های حاکمیت مستبد طالبانی رنج برده‌اند، نظام مردسالار غیرعادلانه و خشونت‌های مردان در درون خانواده‌ها را نیز تحمل کرده‌اند.

آن‌چه مهم است، امید، شور و نشاط مردم افغانستان به خصوص زنان و دختران پس از دوره‌ی طالبانی و تحولات جدید است. این امر را می‌توان در عرصه‌های مختلف دید که پس از گذشت دو دهه، اصل امید و خوش‌بینی زنان نسبت به بهبودی وضعیت در آینده باقی است. با آغاز روند گفت‌وگوهای صلح، باید وضعیت زنان و فداکاری‌های‌شان و نیز سختی‌هایی که در دوره‌ی طالبان متحمل شدند را نباید نادیده گرفت و از طرفی دست‌آوردهای زنان طی دو دهه‌ی اخیر، خود نشان‌دهنده‌ی این است که هرگز زنان و دختران نسل نو به عقب بر نمی‌گردند.

از سوی طالبان، اندک زنان متخصص بیماری‌های زنانه که با نهادهای دولتی یا خارجی همکاری داشتند، کابل را ترک کردند. این‌گونه وضعیت بهداشتی و درمانی زنان به خطر مواجه شد و چون از طرفی طالبان با جداکردن شفاخانه‌های مرد و زن، کارکنان زن شفاخانه‌ها را مجبور به برکناری کردند و از طرفی، پزشکان مرد را از درمان زنانی که بدون حضور محرم و خویشاوند بودند، منع کردند، زنان از خدمات بهداشتی و درمانی به مرور زمان محروم شدند.

منع زنان از حضور در فضای عمومی: در حکومت طالبان نه‌تنها زنان هیچ‌گونه حق مشارکت سیاسی، اجتماعی و حضور در نهادهای دولتی را نداشتند، بلکه حتی از حضور زنان در مجامع عمومی با جدیت و قساوت تمام جلوگیری می‌شد. اداره‌ی امر به معروف و نهی از منکر طالبان، قیودات شدیدی بر بیرون‌رفتن زنان از منزل وضع کرده بود. به گونه‌ی که رفتن زن بیمار نزد پزشک بدون محرم ناممکن بود. زنان بدون برقع (چادری) به شلاق محکوم می‌شدند، هر مردی اگر با خانمی بیرون میرفت، باید اسنادی که محرمیت زن و مرد را ثابت کند، همراه می‌داشت. به این ترتیب، اگر زنان محرم شرعی نداشتند و یا بیوه بودند، حتی برای خرید یک قرص نان خشک دچار رنجی فراوان بودند. برخی از زنان بیوه اگر پسری نداشتند، دختران زیر ده سال خود را که به بلوغ نرسیده بودند، به شکل پسر در می‌آوردند و لباس پسرانه می‌پوشاندند، تا راه حلی بر رفع مشکلات‌شان باشد.

زنان زیر ساطور فشارهای روانی: فشارهای روحی و روانی که در دوره‌ی طالبان بر زنان وارد شد، بسیار هولناک و غیرقابل‌باور بود. در یک مطالعه‌ی علمی بر زنان افغانستان که فشارهای زمان طالبان را تجربه کرده بودند با زنانی که چنین تجربیاتی نداشتند، از نظر میزان سلامت روانی مقایسه شدند و نتایج آن نشان‌دهنده‌ی افسرده‌گی شدید ۷۳ درصد تا ۸۳ درصد از آن طبقه زنانی بود که دوره‌ی طالبان را سپری کرده بودند و ۲۷

ښځې په سوله او امنیت کې له تیوري تر عملي

♦ احمد شاه سردار استانکزی

يې له زده کړو څخه محرومي کړې دي.
مېرمنې او په هېواد کې د سولې پروسه:

د دولت امنیت او ټولنیز امنیت په نظر کې نیولو سره د سولې مفهوم هم پراختیا مومي. سوله یوازې په عدم تشدد او د جنگ بندېدو پورې محدود نده؛ بلکه په دې کې نور مسایل هم شامل دي. لکه: ټولنیز عدالت، د ټولنیز او فزیکي امنیت چمتو کول، اقتصادي امنیت، پرمختګ او د حساب ورکونې سیستم رامنځ ته کول دي. همدارنګه ټولې سوله یزې پروسې چې د سولې رامنځته کول یې موخه او هدف وي، باید د مېرمنو فزیکي او اقتصادي امنیت هم تأمین کړي. که څه هم مېرمنې په جګړو کې مستقیم رول نه لوبوي؛ خو د جګړې په جریان او وروسته له هر ډول تاوتریخوالي سره مخ کېږي چې د سلګونو مېرمنو او انجونو ژوند اخلي او د جګړو له امله بې وزلې او ویجاړتیا د دوی ژوند له خطر سره مخ کوي. د جګړو په جریان او وروسته د ښځو د فزیکي امنیت تأمین کول یو له هغو شرطونو څخه دی، چې د ملګرو ملتونو د امنیت شورا په ۱۳۲۵ پرېکړه لیک کې پرې ټینګار شوی دی. همدارنګه په دې پرېکړه لیک کې په سیاسي، اقتصادي او ټولنیزه برخه کې د ښځو پر پراخ ګډون هم ټینګار شوی او دا پرېکړه لیک هغه وخت د اجراء وړ ګرځي چې د ښځو پر وړاندې تبعیضي چلند

له مېرمنو پرته اقتصاد: د دودونو او عام باور په اساس د اقتصاد ساحه د نارینه فعالیت ساحه ګڼل کېږي چې بدبختانه ښځینه قشر ته په دې برخه کې د پام وړ زمینه نه ده برابره شوې؛ ځکه چې مایعاتو او پوړونو ته محدود لاسرسی، د میراث او ملکیت حقونو په اړه تبعیضي قوانین، رسمي او غیر رسمي دندو ته محدود لاسرسی هغه عوامل دي چې افغان مېرمنې یې له ستونزو سره مخ کړې دي. د غیر رسمي احصایو له مخې په افغانستان کې نږدې ټولې مېرمنې بې کاره دي، په داسې حال کې چې د پرمختګ او امنیت یوه برخه د مېرمنو ځواکمن کول دي، د هغو بې کاري ته لاسرسی او ورته د دندې فرصتونو برابرول دي.

ښوونه: د جنډر مساواتو په بحث کې د ښځو او انجونو تعلیم د سیاسي او اقتصادي مشارکت له مهمو برخو څخه ګڼل کېږي. په دې وروستیو کې د مخالفینو ګواښونه او ناامني د هېواد په یو شمېر ولسوالیو کې د ښوونځي دروازې د انجونو پر وړاندې تړلې دي، په ځانګړي ډول د هېواد سویلي سیمې د انجونو د تعلیم لپاره ناامنه سیمې بلل کېږي. په دې وروستیو کلونو کې په یو شمېر ولایتونو کې د انجونو ښوونځي سوځول شوي هم دي، له وخت مخکې د انجونو واده کول، پر ټولنې د دودیزو او عنعنوي نظریاتو تسلط او په نهایت کې ناامني هغه نور لاملونو دي چې انجونې

نظرونو پر بنسټ په دولتي او ټولنيزو برخو کې د ښځو گډون تل د دوديزو او مذهبي باورونو پر مټ وي.

دوديز عدالت، نارينه اقتصاد، سياست او د ښځو ځنډې ته کېدل، ژور کلتوري او مذهبي خنډونه او ننگونې دي چې د تاريخي او جندر ارتقاء له نظر سره مطابقت نلري. همدا لامل دی چې ټول کورني او بهرني فعاليتونو ته جدي اړتيا ده چې د پراختيايي پروسې د يوې مهمې برخې په توگه د ښځو د انحصار ريښې په گوته کړي؛ ترڅو د جندر مساوات، فرهنگي او مذهبي ننگونې د ناسمو پرېکړو له منگولو وباسي. که چېرې د ۱۳۲۵ پرېکړه ليک په اساس په شراکت، مساوات، هوساينې او بيارغونې په برخه کې د ښځو گډون خلاصه کړو؛ نو دولت، نړيوال بنسټونه او مدني ټولنې د پرېکړه ليک پلي کوونکي په توگه د سولې او امنيت په پروسې کې د ښځو د رول په پياوړي کولو کې کليدي رول لري.

د تېرو دوو لسيزو راهيسې مېرمنو ډېرې لاسته راوړنې درلودې، له دې جملې څخه په ټولو دولتي ادارو کې د ۳۳٪ مېرمنو شتون او په پارلمان کې د لسگونو مېرمنو شتون يادولی شو.

د افغانستان حکومت د ښځو په ملاتړ قانون جوړ کړی چې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د مخنيوي قانون په نامه طرح شوی چې په ورته ډول يې په لسگونو قوانين لکه: د ښځو د ساتنې، د ښځو لپاره د کار موندنې، د ښځو ټولنيز او اقتصادي امنيت ډاډمن کولو لپاره دي؛ پلي کړي.

د بين المللي کنوانسيونونو او پرېکړو په پلي کولو کې د بريالي هېوادونو له تجربو څخه په استفادې سره د افغانستان حکومت بايد د ملي او نړيوال قانون لپاره کاري پلانونو طرحه کړي. لکه: د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي له منځه وړلو قانون، د ښځو پر وړاندې د تبعیضي چلند له منځه وړلو کنوانسيون، د جنسي مساواتو د حل لپاره کاري پلان او د ښځو ځواکمنول، د سيمه ايزې سولې لپاره د کاري کميټې پلان او عملي کول او د نړيوال سازمان د ۱۳۲۵ او ۱۸۲۰ پرېکړه ليکونو د پلي کولو پلان چې د دې مواردو په پلي کولو سره به افغان مېرمنې وتوانېږي چې د دولت په ملاتړ خپل حقوق او اهداف ترلاسه کړي.

له منځه ولاړ شي، همدارنگه ښځو ته د ځواب وينې په موخه په حکومتي، سياسي او اقتصادي جوړښتونو کې بدلون رامنځته شي؛ ترڅو ښځې وکولای شي د سولې په پروسې کې مساوي ونډه ولري.

که څه هم مېرمنې په نظامي برخو لکه اردو، پوليسو او غير نظامي برخو لکه ملکي اداراتو کې شتون لري؛ مگر بيا هم شمېر يې کم ده، همدارنگه د سولې په پروسې کې هم د ښځو د استازو شمېر د پام وړ نه پرېښي. په ټولو حکومتي جوړښتونو کې د ښځو ونډه دېرش سلنه ټاکل شوې ده چې له دې سره په مشورتې لويه جرگه کې يې گډون يو وېشت سلنه او همدارنگه د سولې په عالي شورا کې يې هم ونډه کم رنگه پرېښي.

ښځې په ملي او دولتي پاليسي گانو کې د استازو په توگه نه؛ بلکې د طرحې جوړونکو په توگه بايد کار وکړي؛ تر څو د ښځو استازولي په سمه توگه ترسره کړي او په ټاکلو برخو کې مؤثرې واقع شي. ښځې نه بايد د سولې له پروسې څخه لرې پاتې شي؛ بلکې په دې برخه کې ورته د کار کولو زمينه برابره شي؛ ترڅو د خپلو اسلامي حقوقو څخه دفاع وکړي.

سوله، امنيت او پرمختگ: د جندر مساواتو په اړه د سمې پوهې ترلاسه کولو لپاره لومړی بايد د مسئلې فکري او کلتوري ريښو ته جدي پاملرنه وشي. په افغانستان کې جندر مساواتو ته د رسيدو هڅې په اساسي ډول د موجوده مذهبي باورونو سره په ټکر کې دي. د پخوانيو باورونو په اساس د جنسيت مفهوم يوه مطلقه پدیده ده چې د بيولوژيکي توپيرونو او وړتياوو سره تړاو لري. مېرمنې د ميندو په رول کې يو احساساتي او نازک مخلوق دی، چې هيڅکله په بيولوژيکي توگه د دې وړتيا نلري چې د خلکو او قومونو تر منځ فيصله وکړي. ښځې کورنۍ موجود دی؛ کوم چې د کورني کارونو مسؤليت پر غاړه لري. لکه: د ماشومانو روزل او د کور ساتنه چې له دې سره نشي کولای په بازار او اقتصادي پلېر او پلور کې دقيق او فعاله ونډه ولري. ښځې د بيولوژيکي مطالعاتو له لحاظه د رهبري کولو جدي او مهمو پروسو لکه: د جنگ او سولې برخو کې د مهمو پرېکړو نيولو توان نه لري. د دې

غمگین نشو که سنگ، مرامش شکستن است
آینه نیز ترسِ مدامش شکستن است
گیرم که صخره دست خودش را بلند کرد
دریا! نرو، که پشت سلامش شکستن است
باران همیشه دوست بی شيله پيله هاست
شیشه! تگرگ، لب کلامش شکستن است
چشم انتظار معجزه ماندن حماقت است
پیوند مشت و آینه، نامش شکستن است
دلخوش به ریشه هات نباش ای درخت پیر!
گاهی سکوت باد، پیامش شکستن است
بگذار عشق، قسمتی از زندگی شود
گاهی بشر دلیلِ دوامش شکستن است...

رهی_کاوه

حاجت به اشارات و زبان نیست، مترسک!
پیداست که در جسم تو جان نیست، مترسک!
با باد به رقص آمده پیراهنت اما
در عمق وجودت هیچان نیست، مترسک!
شب پای زمینی و زمین سفره ی خالی ست
این بی هنری، نام و نشان نیست، مترسک!
تا صبح در این مزرعه تاراج ملخ بود
چشمان تو حتی نگران نیست، مترسک!
پیش از تو و بعد از تو زمان سطر بلندی ست
پایان تو پایان جهان نیست، مترسک!
این مزرعه آلوده ی گفتار و کلاغ است
بیدارشو از خواب زمان نیست، مترسک!

عبدالجبار_کاکایی

غزل

واوینتی با خاوری د مجنون په مخ
نه ښکاري څه دورې د هامون په مخ
واړه ژوند چې مست یم د شیرین په خیال
بخت مې را وینس شوی د گلگون په مخ
لمر ته لږ پلو له مخه واړوه
و بې وله وړانگې د گردون په مخ
شرم بې د ارزو په مخ اوبه شیندي
ناز بې تودوي ورته اورتون په مخ
نورو پسې تگ سړی خر مخی کړي
گرد د لارې وگوره د شپون په مخ
ښکلې په موسکا څه ټولوي زړونه
څوک به در ته نه بخښي خپل خون په مخ
خپل تیري پسرلیه د سپلونو بې
خاوری اړولې د جیحون په مخ

استاد محمد صدیق پسرلی

غزل

امن پرسستو! زمزمې د امن وغږوئ!
همدغه وخت دی، هنگامې د امن وغږوئ!
مطربه! ستا تالونه ښه دي، نوره خوښه د ستا
رگ چې بس هر یو وي، نغمې د امن وغږوئ!
دلته دې ښار د نفرت باد ته ولاړو څېرو!
دلته دې ښار ترانې د امن وغږوئ!
زلفې سرخي او سپیدو باندې مین لیکوالو!
بس بې کړئ! بس دی کلمې د امن وغږوئ!
راتلونکي نسل ته د بل د کلتور ژوند مه ښایی!
هغوی ته سمې ډرامې د امن وغږوئ!

اوبنکه امیل

نخوانم

غزل

کومی بربادی. ته می په تمه یې
هوشه بې خودی. ته می په تمه یې
سترگی دې کرې پتې مخ دې واروو
چوپ یې او سلگی. ته می په تمه یې
ووايه دا ته په کوم مذهب یې چې
بلې زندگی. ته می په تمه یې
نه راځې پوهېرم بې وعدې ژونده
لوبې خاموشی. ته می په تمه یې
ځان راتولوم څه یې مانا غوندې
اخ څه بوسی. ته می په تمه یې
مړې به وي د ستا د میکدې ډېوې
ته چې می نوی. ته می په تمه یې
مینا نظري

نیت کردم ادا سازم نماز شام گیسویت
پیشان شد ز پیشم اقتدای مصحف رویت
هوای سجده‌های ناتمامی داشتم، لیکن
فراموشم شدند از جلوه‌های باغ ناجویت
قیام و قعده‌ام بودی، رکوع و سجده‌ام بودی
نماز شام را کردم ادا، پهلوی به پهلویت
ملک بود و مقام قدس، عاصی بود و آزادی
قیامت سجده می‌زد بر جناب حضرت رویت

...

سحری به یاد رویت هوس نماز کردم
به حضور دل تپیدم، به خدا نیاز کردم
عطشم چنان ز جا برد که رفته رفته آخر
ره کربلا گرفتم، سفر حجاز کردم
پر و پای جلوه‌های گل سُرخ بود و آتش
تب عشق دست داد و سر و پا گداز کردم

قهار عاصی

برایش شعر خواندم اشک هایش را درآوردم
پس از یک عمر خاموشی صدایش را درآوردم
کلیم قصه هایم دست خالی مانده بود اما
زدم بر نیل و آخر سر عصایش را درآوردم
دل پر بود از دستش ولی با زور خندیدم
و با دست خودم رخت عزایش را درآوردم
سپس با بوسه ای زیر زبانش را کشیدم تا _
_ته و توی تمام ماجرایش را درآوردم
میان ماندن و رفتن مردد بود پاهایش
نشستم، کفشهای تا به تایش را درآوردم
و او از خانه رفت و من برای رفع دلنگی
نشستم رو به آینه ادایش را درآوردم
حسین طاهری

مکر، فریب، دروغ، دوکه شوله جامه د هر چا
کرکه، نفرت په خوله شعار دی ډمامه د هر چا
د بازاری ملا فتوې دي، ما دې نه وېروي
د جنگ د پاره په سر اینې عمامه د هر چا
دا بې ضمیره د وطن د خلکو حال نه گوري
د سولې کور ته جوړه شوې ده ډرامه د هر چا
گرانه د ورور وینه ده! سوله دومره نه ده گرانه
ښه په هنر ده منل شوې خاتمه د هر چا
ای پسرلېه په سړو کښې سړي نه وینه
نامه یې بایله، غلامی شوله نامه د هر چا

مصطفی پسرلی

دولت افغانستان و سازمان‌های بین‌المللی، حامی حقوق زنان در مذاکرات صلح استند

* ننگیالی اچکزی

کردند.

آصفه کریمی، از برگزارکنندگان این نشست، گفت که هدف آنان رساندن صدای زنان افغان برای دفاع از حفظ حقوق و آزادی‌های شان در مذاکرات صلح دولت افغانستان با طالبان، برای دولت افغانستان، گروه طالبان و جامعه‌ی جهانی است.

او تصریح کرد که هرچند دست‌آوردهای دو دهه‌ی زنان، بخشی از دست‌آوردهای حکومت افغانستان به‌شمار می‌رود و حکومت نیز به حفظ این دست‌آوردها در مذاکرات صلح با طالبان تاکید دارد، اما تمکین نکردن طالبان بر این مهم سبب نگرانی زنان شده است.

خانم کریمی، روند جاری گفت‌وگوهای صلح را نیازمند حمایت همه‌جانبه‌ی شهروندان افغانستان به ویژه زنان خوانده افزود که در پرتو این حمایت و بسیج عمومی موفق خواهند شد، تا صدای خود را به جهانیان برسانند تا از دست‌آوردهای دو دهه‌ی پسین به ویژه حفظ حقوق و آزادی‌های زنان در مذاکرات صلح، حفاظت و پاس‌داری درست صورت گیرد.

نازیه مرسل و جاهدت، از فعالان حقوق زن در حاشیه‌ی این نشست گفت که روند جاری گفت‌وگوهای صلح حکایت از آن دارد که گروه طالبان به هیچ یکی از ارزش‌های حقوق بشری به ویژه حقوق زنان پای‌بند نیستند.

او با اشاره بر این که در صورت عدم توجه جامعه‌ی جهانی، و زیر فشار قرار دادن حکومت افغانستان و نهادهای مدافع حقوق زنان

شماری از فعالان مدنی و فعالان حقوق زن در نشستی که از سوی دفتر «مشارکت» در بدخشان راه‌اندازی شده است، به بررسی نقش زنان در روند صلح پرداخته و نگرانی‌ها، امیدواری‌ها و انتظارشان را از این روند بیان کردند.

اشتراک‌کننده‌گان این برنامه با هرچند نسبت به این که گروه طالبان نسبت به حقوق زنان هنوز هم بی‌باور استند، تاکید کردند که حفظ دست‌آوردهای دو دهه‌ی زنان و حمایت از این دست‌آوردهای مهم، بخشی از مسؤولیت هیأت مذاکره‌کننده‌ی جمهوری اسلامی افغانستان در مذاکرات صلح است.

اشتراک‌کننده‌گان این نشست با بیان این که نتایج مذاکرات صلح نباید دست‌آوردهای دو دهه‌ی اخیر به ویژه حقوق و آزادی‌های که زنان به دست‌آورده اند، نادیده گرفته شود.

زنان اشتراک‌کننده در این نشست تاکید کردند که تضمین‌نبودن حقوق و آزادی‌های زنان در توافق‌نامه‌ی صلح امریکا - طالبان از نگرانی‌های زنان افغانستان است و این توافق‌نامه نیاز به بازنگری دارد، زیرا حفظ دست‌آوردها و حقوق زنان یکی از مهم‌ترین خواست‌های شهروندان و حکومت افغانستان در مذاکرات صلح است.

شماری از خانم‌های که در این نشست صحبت کردند، افزایش روزافزون خشونت‌ها، تمکین نکردن طالبان به آزادی‌های مدنی، حقوقی و آزادی‌های زنان، کاهش علاقه‌مندی جامعه‌ی جهانی به حفاظت از ارزش‌های مدنی و دموکراتیک را از عمده‌ترین نگرانی‌های زنان و فعالان مدنی در صحبت‌های خود عنوان

زنان افغانستان به گونه‌ی درست نماینده‌گی کنند و از حقوق و آزادی‌های اساسی آنان به گونه‌ی قاطعانه حمایت کنند. این در حالیست که پیش از این افزون به حکومت افغانستان، سازمان ملل متحد، اتحادیه‌ی اروپا، کمیسیون حقوق بشر افغانستان و چندین نهاد بین‌المللی بر حفظ دست‌آوردها در بخش حقوق بشر، آزادی و حقوق زنان، آزادی بیان و ارزش‌های مدنی در مذاکرات صلح دولت افغانستان با گروه طالبان تاکید کردند.

از آغاز مذاکرات صلح دوحه، زنان افغانستان در کابل پایتخت و ولایت‌های مختلف کشور برنامه‌ها و همایش‌های زیادی را برگزار نموده و در این گردهمایی‌ها تاکید بر حفظ حقوق و آزادی‌های شان مطابق قانون اساسی کشور شدند.

اعتراض‌ها و تجمعات زنان افغانستان این واقعیت را واضح می‌سازد که طالبان باید بدانند که زنان امروز افغانستان زنان بیست سال پیش نیستند؛ آنان بخشی از جمعیت افغانستان و از تصمیم گیرنده‌گان در همه بخش‌ها به حساب می‌آید و حضور معنا دارشان در جامعه محسوس است، بنا بر این برگردان آنان به عقب که ناممکن است.

زنان سهم بیشتر از سی درصد در اداره‌های دولتی، به‌شمول اعضای شورای ملی افغانستان را دارند؛ از سیاست تا اجتماع و از اقتصاد تا هنر و صفوف نیروهای امنیتی - دفاعی حضورشان محسوس است و همچنان شماری از اداره‌های کلیدی دولت افغانستان را نیز زنان رهبری و مدیریت می‌کنند و اگر این واقعیت را طالبان درک نکنند و به آن تن در ندهند، بدین معناست که در میان مردم افغانستان نمی‌توانند در آینده جای داشته باشند. امروز اگر در محافل بین‌المللی سخنی از افغانستان به میان می‌آید، یکی از دست‌آوردهای دو دهه‌ی حکومت افغانستان آزادی و تامین حقوق زنان شمرده می‌شود.

حکومت افغانستان تعهدی در قانون اساسی کشور نسبت به حقوق زنان شده است، نسبت به تامین این ارزش متعهد است و یکی از مواردی که رهبری حکومت به آن تاکید دارد، حفظ این دست‌آوردها در مذاکرات صلح است.

به نادیده گرفتن ارزش‌های حقوق بشری و حقوق زنان، خطر احتمالی قربانی شدن دستاوردهای دو دهه‌ی اخیر به ویژه حقوق زنان وجود دارد، گفت، از آنجایی که حکومت افغانستان بر حفظ این ارزش تاکید دارند، این خطر بسیار اندک و غیر قابل احساس است. اما آنچه مهم است این که در توافق‌نامه‌ی صلح امریکا-طالبان باید تغییرات آورده شود.

این فعال حقوق زن با بیان این که اگر گروه طالبان در توافق‌نامه‌ی صلح با امریکا تضمینی برای رعایت حقوق زنان نداده باشند و پافشاری این گروه بر احیای امارت اسلامی مبتنی بر باورهای خودشان از دین باشد، تاکید کرد که این توافق‌نامه باید از سوی دولت جدید امریکا بازنگری شود، و بازنگری این توافق‌نامه از خواست‌های حکومت و شهروندان افغانستان نیز است.

این فعال حقوق زن تصریح کرد که در صورت ایجاد یک همبستگی میان زنان افغانستان و بسیج عمومی در دفاع از داعیه‌ی حقوق زنان، راه برای برطرف‌سازی خطرها و تهدیدهای احتمالی که در مذاکرات صلح علیه حقوق و آزادی‌های اساسی زنان وجود دارد برطرف خواهد شد.

آلینا غیاثی، رییس امور زنان ولایت بدخشان در این نشست گفت که باوجود نگرانی‌های موجود نسبت به تلف شدن حقوق زنان در روند گفت‌وگوهای صلح، امیدواری‌هایی نسبت به این روند نیز وجود دارد. به گفته‌ی او، قاطعیت حکومت افغانستان به حفظ ارزش‌های حقوق بشری که طی دو دهه‌ی اخیر به دست‌آمده تاکید قانون اساسی افغانستان به حقوق و آزادی‌های زنان، اجماع ملی وجهانی در جهت پاس‌داری از ارزش‌های مدنی و دموکراتیک و همچنان حضور نماینده‌گان زنان در میان هأت گفت‌وگو کننده‌ی جمهوری اسلامی افغانستان کلان‌ترین حامی زنان نسبت به حفظ حقوق و آزادی‌های آنان است.

رییس امور زنان بدخشان گفت که افزون بر جدیت حکومت در حفظ ارزش‌های مدنی و دموکراتیک، حضور نماینده‌گان زن در روند گفت‌وگوهای مستقیم دولت افغانستان با گروه طالبان آنان را نسبت به پاس‌داری از حقوق و آزادی‌های اساسی زنان امیدوار ساخته است و انتظار دارند که این زنان بتوانند از همه‌ی

خیابان آزادی؛

پیامدها و راه حل ها!

◇ ص. سیرت

آزار و اذیت زنان در جاده‌ها و مکان‌های عمومی، همواره به عنوان چالش جدی سد راه دختران و زنان مطرح بوده؛ اما در مورد پیامدهای این پدیده‌ی زشت و راه حل آن کمتر بحث شده است. ارقام مشخص در مورد آزار و اذیت خیابانی وجود ندارد، هرچند به ندرت می‌توان با بانوی برخورد که از این پدیده شاکی نباشد. **سایره**، محصل است و در کابل زندگی می‌کند. او می‌گوید که در مکان‌های عمومی بارها با آزار و اذیت مواجه شده؛ اما نتوانسته اعتراض کند.

آزار و اذیت خیابانی در کابل و شهرهای بزرگ افغانستان به دو بخش تقسیم می‌شود. آزار و اذیت لفظی که بیشتر در مورد ظاهر فرد اظهار نظر می‌شود و یا مهاجم به ناسزاگویی و فحش می‌پردازد؛ اما وحشتناک‌تر از آن آزار و اذیت فیزیکی است که به گفته‌ی دختران و زنان، بیشتر در مناطق مزدحم، به قربانی آسیب می‌رسد. شانه‌زدن و دست گذاشتن روی اندام‌های زنان جزء این نوع آزار و اذیت است.

اما واکنش زنان به این آزارها چیست؟ **سایره** می‌گوید به دلیل هراسی که دارد معمولاً زمانی که با آزار و اذیت مواجه می‌شود، بدون واکنش از آن می‌گذرد و خاموش می‌ماند. به گفته‌ی او، وقتی زنان و دختران از آزار و اذیت خیابانی شکایت کنند، انگشت

انتقاد نخست به سوی قربانی نشانه می‌رود. **سایره** گفت: «وقتی که بگویی به من پرزه (متلک) گفتند یا من را شانه زدند. مردم با توجه به لباس و نوع شخصیت و رفتار خودت قضاوت می‌کنند. اگر لباس عادی مثل سرپیلونی و پتلون داشته باشی، همین لباسی که دختران در دانشگاه و کار می‌پوشند، یا مثلاً آهسته آهسته راه بروی، یا کمی آرایش کرده باشی، همه‌ی اینها بلای جان خودت می‌شوند و خودت ملامت می‌شوی.» به گفته‌ی **سایره**، حتی حکایت مواجه شدن با آزار و اذیت را به اعضای خانواده نمی‌توان گفت، چون «کسی درک نمی‌کند».

اما تاثیر روانی آزار و اذیت جنسی بر زنان چیست؟ **سایره** می‌گوید که در نخست وقتی متلک می‌شنید، ساعت‌ها به آن فکر می‌کرد و حتی گریه می‌کرد؛ اما حالا تلاش کرده کنار بیاید، هرچند او تاکید کرد که کنار آمدن به معنی این نیست که ناراحت نمی‌شود، چون می‌داند کسی به داد وی و هزاران زن دیگر نمی‌رسد؛ بنأ تلاش می‌کند آرام بماند.

مرضیه، قرار است امسال از صنف ۱۲ فارغ شود و در حال حاضر در یکی از مراکز آموزشی کابل، برای آزمون کانکور آماده‌گی می‌گیرد. او می‌گوید، زمانی که از خانه بیرون می‌شود، بارها لباس و ظاهرش را بررسی می‌کند تا موردی نباشد که سبب آزار و اذیتش گردد. اما به گفته‌ی **مرضیه**، این تلاش‌ها هیچ سودی ندارد؛ چون معمولاً متلک می‌شنود و آزار می‌بیند.

او می‌گوید، هراسش پس از آن بیشتر شد که یک دوستش به دلیل آزار و اذیت خیابانی از ادامه‌ی آموزش محروم شد. **مرضیه** گفت: «من و دوستم هر روز یکجا کورس می‌رفتیم، موترها پیش پای ما ایستاد می‌شدند، مردم متلک می‌گفت. یک روز زمانی که یک موتر برای ما ایستاد کرده بود و بر ما متلک می‌گفت و تلاش می‌کرد در موترش سوار شویم، برادر دوستم ما را دید. از آن روز به بعد، دوستم را کورس نگذاشتند».

شهرهای بزرگ این کشور، در حال افزایش است و دلیل آن پایان بودن سطح فرهنگ، عدم آگاهی زنان از حقوق شان و فقر جنسیتی است.

اما راه حل چیست؟ بانورسا می‌افزاید که باید این پدیده از ریشه حل شود، به آموزش کودکان پسر و دختر توجه شود، پیگیردهای قانونی و جرمه‌های نقدی وضع گردد و در کنار این موارد، «روی مصوونیت زنان و آگاهی شهروندان کار صورت گیرد و در قدم دوم برای کاهش فقر جنسیتی از مصارف گزاف عروسی‌ها جلوگیری شود».

قانون منع آزار و اذیت زنان و اطفال در سال ۲۰۱۷ به تصویب پارلمان و در سال ۲۰۱۸ میلادی از سوی رییس جمهور کشور توشیح شد. در این قانون مواردی جهت جلوگیری از آزار و اذیت جنسی زنان در مکان‌های عمومی نیز پیشبینی شده است. در ماده‌ی دهم فصل دوم قانون منع آزار و اذیت زنان و اطفال آمده است: «تنظیم گزیمه‌های سیار پولیس در جاده‌های عمومی، فرعی و راه‌های رفت و آمد به موسسات تعلیمی و تحصیلی به منظور جلوگیری از آزار و اذیت زنان و اطفال و فراهم نمودن محیط مصوون».

همچنان در فصل سوم، ماده بیست و پنجم آمده است: «هرگاه شخصی مرتکب آزار و اذیت زنان یا اطفال در محلات و مکان‌های عام، وسایل نقلیه‌ی عمومی و یا هر محل دیگری به اساس شواهد و قرائین اثباتیه گردد، حسب احوال از پنج هزار تا ده هزار افغانی جزای نقدی توسط محکمه محکوم می‌گردد».

حکومت افغانستان هنوز گزارشی از چگونگی تطبیق مواد این قانون نشر نکرده و به گفته‌ی فعالان حقوق زن، آنان شاهد مجازات فردی به دلیل آزار و اذیت خیابانی نبوده اند.

هزاران حکایت مشابه در دل دختران و زنانی که در جامعه‌ی افغانستان فعالیت دارند، دفن است.

سکوت در برابر آزار و اذیت جنسی دردناک است؛ آنچه بیشتر زنان و دختران به آن متوسل می‌شوند. اعتراض به دلایل مختلف کمتر صورت می‌گیرد. نبود حمایت‌های قانونی و اجتماعی از عمده‌ترین دلایل آن است. به گفته‌ی دختران قربانی، نه تنها اجتماع، قانون و نهادهای فعال در این زمینه؛ بل حتی خانواده کمتر از آنان پشتیبانی می‌کنند.

اما تعدادی هم اند که تاکید دارند با وجود تمام چالش‌ها نباید سکوت کرد و تحمل نمود. حتی اگر «بار ملامتی» به دوش زنان بیافتد.

حسنا می‌گوید که او پاسخ متلک‌ها را می‌دهد و «هرگز در برابر آزار و اذیت خاموش نمی‌ماند».

آزار و اذیت خیابانی مانند زخم ناسور سد راه زنان و دختران نوجوان قرار دارد و حتی شماری را وا می‌دارد که کمتر به فعالیت اجتماعی بپردازند و در رفت و آمد باشند.

آمار مشخص از قضایایی آزار و اذیت جنسی بانوان وجود ندارد؛ اما یک سروی که در سال ۲۰۱۵ از سوی نهاد تحقیقاتی کودکان و زنان افغانستان صورت گرفت، نشان می‌دهد که ۹۰ درصد زنان در مکان‌های عمومی با آزار و اذیت جنسی مواجه شده اند.

وزارت صحت عامه‌ی افغانستان نیز در مراکز مشوره‌دهی برای زنان، ۴۵۸ مورد آزار و اذیت جنسی را در جریان سال جاری میلادی ثبت کرده است. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان نیز در ده ماه نخست سال ۱۳۹۹ خورشیدی، یک هزار و ۱۲۰ مورد خشونت زبانی و روانی را ثبت کرده است؛ هرچند مشخص نیست که چه تعداد این قضایا مرتبط به آزار و اذیت خیابانی است.

نسرین رسا، فعال حقوق زن می‌گوید که آزار و اذیت زنان در

یافته‌های یک تحقیق؛

۹۰ درصد زنان بر حفظ حقوق و دست‌آوردهای شان در مذاکرات صلح تاکید دارند

◇ وحیده اچکزی

او نقش زنان را پس از سرنگونی رژیم طالبان در افغانستان، چشم‌گیر و قابل ملاحظه عنوان کرده گفت که نقش زنان افغانستان امروز در همه عرصه محسوس است؛ زنان به تحصیلات عالی دسترسی دارند، فرصت‌های بیشتر به خاطر کارکردن در اداره‌های دولتی و خصوصی برای شان فراهم شده است، اما حفظ این دست‌آوردها به چگونگی مذاکرات صلح دوحه گره خورده است، زیرا با وجودی که زنان از حمایت جدی دولت افغانستان و سازمان‌های بین‌المللی برخوردار اند، اما نگرانی‌های جدی نیز در میان زنان مطرح است، زیرا گروه طالبان تاکنون در خصوص این مهم در جریان مذاکرات کوتاه نیامده اند.

پرسش‌های این تحقیق، روی سه موضوع مرتبط به حقوق و دست‌آوردهای زنان در دو دهه‌ی گذشته و مذاکرات صلح دوحه ترتیب شده و مصاحبه شونده‌گان نظریات و دیدگاه‌های شان را در این خصوص شریک ساخته اند.

زنان در مورد پروسه‌ی صلح چه فکر می‌کنند، اهمیت حمایت از حقوق زنان در روند گفت‌وگوهای صلح، جایگاه زنان از لحاظ فرصت‌های تحصیلی و کاری بعد از صلح، در کدام موقعیت قرار دارد، پرسش‌های اصلی این تحقیق بوده است.

در بخشی از این تحقیق آمده است: «کسانی که در این سروی اشتراک کرده اند، نماینده‌گی از تمام گروه‌های اجتماعی

یافته‌های یک تحقیق می‌رساند که ۹۰ درصد مصاحبه‌کننده‌گان تاکید کرده اند که حقوق زنان، در مذاکرات صلح باید در نظر گرفته شده و تلاش گردد که پس از مذاکرات صلح، فرصت‌های کاری و تحصیلی از آنها گرفته نشود.

این تحقیق زیر نام «دیدگاه زنان افغان در مورد پروسه‌ی صلح» در آخر سال ۲۰۲۰ میلادی از سوی شبکه‌ی زنان افغان، انجام شده، با ۸۰۰ زن در ولایت‌های کابل، هرات، ننگرهار، کندهار، بامیان، کندز، پکتیا و بلخ در مورد مذاکرات صلح و حفظ دست‌آوردهای دو دهه‌ی زنان جریان این مذاکرات مصاحبه صورت گرفته است.

روشن مشعل معاون شبکه‌ی زنان افغان که نتایج این تحقیق را در یک نشست خبری در کابل ارائه می‌کرد، گفت که عمده‌ترین هدف سروی این است تا دیدگاه‌ها و نظریات زنان افغان به گوش سیاست‌یون، جامعه‌ی مدنی، دولت افغانستان و هیأت مذاکره‌کننده‌ی جمهوری اسلامی افغانستان و نماینده‌گان طالبان برسد؛ تا بتوانند تسهیل‌کننده‌ی تصمیم‌های آگاهانه در جریان مذاکرات صلح باشند. او همچنان گفت که دفتر شبکه‌ی زنان افغان به عنوان نهاد حامی زنان در کشور، بر هر مرحله‌ی این تحقیق یعنی تهیه‌ی سوالات، انجام مصاحبه‌ها، روند ذخیره کردن دیتاها، بعد از آماده شدن دیتاها تا بالاترین یافته، نظارت و کنترل جدی نموده است.

صلح، نسبت به از دست دادن حقوق شان ترس دارند یا خیر؟ شماری از زنان در پاسخ گفته اند با وجود خوش بینی‌ها، یک‌نوع ترس در بین زنان افغان وجود دارد که فرصت‌های کاری، تحصیلی و آزادی‌های را که در دو دهه به دست آورده اند، نابود شوند.

در این تحقیق بالاترین ترس در ولایت کابل، سپس در کندهار و سپس در هرات وجود دارد که بالاتر از ۵۰ درصد است.

شبکه‌ی زنان افغان، همچنان یک سروی دیگر را زیر نام «سلاح‌های غیر قانونی و خشونت با اسلحه در افغانستان تاثیر بر زندگی زنان» انجام داده است.

در این تحقیق اکثریت قریب زنان (۵۹۰ از کل ۷۲۶) مصاحبه شونده، موافق اند که دولت جمهوری اسلامی افغانستان، باید سیاست خلع سلاح را برای حذف سلاح‌های سبک و خفیه و غیر قانونی در شهرها و غیر شهرها اعمال کند.

همچنان در این یافته آمده که اکثر زنان (۴۶۳ نفر از ۷۲۶) اظهار داشته اند که با داشتن سلاح در خانه احساس امنیت نمی‌کنند، در دسترس بودن سلاح غیر قانونی، سبب افزایش اضطراب و ترس علیه آن‌ها شده است. حدود ۳۷ درصد زنان در این نظر سنجی، گفته اند که به خاطر موجودیت اسلحه‌ی غیر قانونی، احساس مصئونیت نمی‌کنند.

در این نشست، نماینده‌گان وزارت دولت در امور صلح، وزارت امور زنان، وزارت داخله و دفاع اشتراک کرده و چالش‌ها و خواسته‌های زنان را که در این نظرسنجی‌ها گنجانیده شده بود، استماع و متعهد شدند تا در این راستا نهادهای حامی زنان در کشور را حمایت و همکاری نمایند.

می‌کنند که در سطح مختلف تحصیلی در نظر گرفته شده اند، به این معنا که ۵۷ درصد مصاحبه شونده‌ها دارای تحصیلات بالاتر از صنف ۱۲ اند، ۲۳ درصد کسانی بودند که بین ۱۰ الی ۱۲ سال درس خوانده اند و دیدگاه‌های زنانی که در مناطق دور دست و روستاهای افغانستان زنده گی می‌کنند و فرصت تحصیل را نداشته اند، هم در این سروی شامل اند.

در تحقیق، نخستین سوال از میزان خوش بینی و بدبینی زنان در مورد پروسه‌ی صلح بوده که ۵۵ درصد گفته اند در باره گفت‌وگوهای صلح، بسیار خوش بین استند. بالاتر از ۵۰ درصد گفته اند که این روند، سبب امضای یک معاهده میان حکومت و طالبان خواهد شد.

در تحقیق همچنان از زنان پرسیده شده که تا کدام اندازه بالای هیأت گفت‌وگو کننده اعتماد دارند، ۵۴ درصد زنان گفته اند که اعتماد بسیار زیاد دارند. سوال دیگر این که تا کدام اندازه حمایت از حقوق زنان در گفت‌وگوهای صلح مهم می‌باشد.

یافته‌های این تحقیق همچنان نشان می‌دهد که یک قاطعیت و جدیت کلی در بین تمام زنان افغانستان وجود دارد که باید از دست‌آوردها و حقوق زنان، در جریان گفت‌وگوهای صلح حمایت صورت گیرد.

در تحقیق آمده که ۹۰ درصد مصاحبه شونده‌ها گفته اند که حمایت از حقوق زنان، در بین تمامی گروه‌های قومی در سطح بلند وجود دارد. همچنان بالاتر از ۷۰ درصد کسانی که در سروی اشتراک کرده اند، تمامی گروه‌ها گفته اند بسیار مهم است که از حقوق زنان در گفت‌وگوهای صلح دفاع شود.

در این سروی، از زنان سوال شده که آیا پس از گفت‌وگوهای

د غوري غالی اوبدونکې د غاليو پلور

کمېدو اندېښمنې کړې

خیريال: جميله کریمی
ژباړه: محمد صابر ژمن

نيوکه کوي. شريفه حسيني چې ۷ اولادونه لري او تر ۱۵ کاله ډېر د غالی اوبدلو تجربه لري، هغې وويل: د هرې ورځې په تېرېدو يې پلور کمېږي؛ ځکه دوی په دې برخه کې لا هم په سنتي ډول کار کوي او بايد زده کړې ورکړل شي. هغه زياته کړه اوس مهال خلک هغه غالی خوښوي چې په تازه او پرمختللي ډول طرحه شوې وي؛ خو دوي ځکه بازار ته تازه طرحې نه شي وړاندې کولې چې تر اوسه پرمختللي وسايل، امکانات او سيستم نه لري. هغې وويل: يو کال کيږي چې غالی اوبم، په لومړيو کلونو کې خلکو ډېرې پېرلې؛ خو اوس يې پلور کم شوی؛ ځکه خلک هغه غالی خوښوي چې په ښه طرحه

په غور ولايت کې يو شمېر غالی اوبدونکې د لاسي غاليو پلور کمېدو له امله اندېښمنې کړې دي او له حکومته غواړي چې په دغه ولايت کې د غالی اوبدلو صنعت له سقوطه وژغوري او د افغاني غاليو د پلور لپاره بازارموندنه وکړي.

د غاليو او غالی اوبدلو صنعت د غور ولايت د کليوالي سيمو د ښځينه طبقې مهم لاسي صنعت دی، چې ډېر لرغونی تاريخ لري. غالی، تگر او د وزې يا پسه له وړيو جوړ لاسي ليمڅی يې غوره شهرت لري.

په دغه ولايت کې ځينې غالی اوبدونکې چې په سنتي ډول د غور ولايت په کليوالي سيمو کې کار کوي، د غالی اوبدلو صنعت رکود ته د حکومت پر نه پاملرنه

بلخوا په غور ولايت کې د ښځو چارو رياست مسؤلین هم د غالی اوبدونکو مېرمنو ستونزې مني او وايي: د گرم بازار او بهرنیو غالیو د کمې بيې له امله خلک تر ډېره د وطني غالیو اخیستو ته زړه نه ښه کوي.

د غور ولايت د ښځو چارو رياست د ظرفيت لوړونې برخې مديرې **شهلا خطیبي** وويل: که څه هم په دغه ولايت کې يې د مؤسسو په مرسته د غالی اوبدونکو مېرمنو لپاره ښوونیز کورسونه جوړ کړي؛ خو پایله يې کمزنگه وه.

هغې زیاته کړه: اقتصاد مهم دی؛ خو زموږ ډېری خلک ښه اقتصاد نه لري، کله چې ایراني غالی په ۳ زره وي او د افغاني غالی بیه ۱۵ زره وي؛ نو ښکاره ده چې ایرانی غالی به ډېر پېرېدونکي ولري؛ ځکه ارزانه دي، دغه راز د ښځو علاقه هم کمزنگه شوې، موږ څو ځلې وويل: راځی یوه ټولنه جوړه کړی؛ خو هيڅوک تیار نه شول. نوموړې له جزئیاتو پرته وويل: د ښځو چارو رياست له ولايت مقام سره په همغږۍ او همکارۍ د غوري غالیو لپاره د بازارموندې لپاره پر ځینو پروگرامونو کار کوي. په آخر کې شهلا خطیبي هیله مندي څرگنده کړه چې وکولای شي د یادو ښځو د ستونزو حل لپاره کار وکړي.

او ډیزاین جوړې شوې وي، موږ اوس هم د پخوا په څېر تولید لرو، دولت باید زموږ ملاتړ وکړي خو د غور غالی پېرېدونکي پیدا کړي.

نوموړې زیاته کړه: پخوا مو په یوه میاشت کې څو غالی او تڅرونه پلورل؛ خو اوس په یوه میاشت کې یوه غالی هم نه پلورل کېږي، مسؤلین باید د غالی اوبدلو، پلور او تولیداتو په برخه کې د ښځو وړتیا لوړولو لپاره کار وکړي. د فیروزکوه ښار ۴۵ کلنه اوسېدونکې **زلیخا** وايي: د خاوند له مړینې وروسته يې د کور د اقتصادي ستونزو د حل یوازېنۍ لار د غالیو اوبدل وو، چې له نېکه مرغه له دې لارې يې د ۱۰ کسيزې کورنۍ مصارف ترلاسه کول. هغې د دې په روښانولو چې په وروستیو کلونو کې د غوریانو لاسي غالیو پېرېدونکي کم شوي، وويل: په لومړیو کلونو کې پېرېدونکي زیات وو، له څو کلونو راهیسې د غالیو د پېر بازار کمزنگه شوی؛ ځکه ډېری خلک اقتصادي ستونزې لري او کله چې غالیو ته اړتیا پیدا کړي؛ نو په کمو پیسو د بهرنیو هېوادونو غالی پېري. نوموړې وايي: حکومت باید د غالی اوبدونکو ملاتړ وکړي او د هغوی لپاره د روزنیزو کورسونو ترڅنگ د غوري غالیو لپاره د بازارموندنې په برخه کې لازمه همکاري وکړي.

د هرات معلولیت لرونکې مېرمنې؛ سوله باید د ښځو د لاسته راوړنو په بیه تمامه نشي

بهبشته عزیز

مذاکراتو وروسته د دې هیلو ترلاسه کول ناشونی دی. هغې دا هم وویل: چې دواړه خواوې باید د اوربند ټینګېدو لپاره هلې ځلې وکړي؛ مګر د جګړې ختمېدل باید د ښځو د شل کلنو لاسته راوړنو له منځه وړلو په قیمت نه وي.

یو شمېر معلولیت لرونکې مېرمنې غواړي چې د سولې په روانو مذاکراتو کې برخه ولري. معلولیت لرونکي خلک د جګړې اصلي قربانيان دي، چې د سولې په خبرو کې د دوی نقش باید له پامه و نه غورځول شي.

آمنه شهر یاري یوه معلوله مېرمن ده چې د لیکوالۍ په ډګر کې ډېرې لاسته راوړنې لري، وایي: معلولیت لرونکې مېرمنو له تېرو شلو کلو راهیسې ډېر پرمختګونه ترلاسه کړي دي.

آغلې شهر یاري زیاته کړه: چې د سولې له خبرو وروسته به دوی خپلې لاسته راوړنې له لاسه ورکړي او د ښځو رول به له پامه وغورځول شي.

په داسې حال کې چې هېواد کې د تاوتریخوالي او ناامنی کچه مخ په ډېرېدو ده، په سولې باور کېدای نشي.

په عین حال کې ځینې معلولیت لرونکې مېرمنې هم شته چې هېواد ته د سولې په راتلو خوښي څرګنده وي.

اسما عظیمي په هرات کې د ښځینه باسکیتبال ټیم غړې وایي: هېواد ته د سولې راوستو لپاره حکومت او خلک باید متحد او یو بل منونکي وي.

هغې هېواد کې د تل پاتې او باعزتې سولې ټینګېدو ته په اشارې وویل: په هېواد کې د سولې تامینول د هر افغان ریښتیني او اساسي مسؤلیت دی.

همدارنګه په هرات ولایت کې یو شمېر معلولیت لرونکو مېرمنو د سولې په مرکچي پلاوي کې د دوی شتون اړین وباله.

په دوحې کې د سولې دوهم پړاو خبرو له پیل او په هېواد کې د ناامني زیاتېدو سره د هېواد اوسیدونکي د سولې خبرو اترو په اړه اندېښنې لري، یو شمېر معلولیت لرونکې مېرمنې وایي چې دوی په هېواد کې د عادلانه سولې د راتلو هیڅ تمه نلري.

د دې مېرمنو څخه ځینې سولې ته د یوې داسې پدیدې په سترګه ګوري چې دوی د ماشومتوب له پیل راهیسې هیڅکله نه ده تجربه کړې.

بهناز زماني په هرات کې د بسکیتبال ښځینه لوبډلې غړې وایي: هغه د ماشومتوب راهیسې په هېواد کې د جګړو او ناامنیو شاهدې ده او د سولې له کلمې سره بلدتیا نه لري.

هغې زیاته کړه چې که څه هم حکومت په هېواد کې عادلانه سولې ته ژمن دی، خو مقابل لوري د ریښتیني سولې رسیدو ته لېواله نه دي.

آغلې زماني دا هم وایي: چې په هېواد کې د سولې راوستو لپاره له مخالفینو سره د سولې خبرو اترو هڅې هیلې ښکونکې نه دي او هغوی د سولې راتلو باندې باور نه لري.

هغې زیاته کړه: وېره لري چې د سولې له مذاکراتو وروسته به په هېواد کې وضعیت لا پسې خراب شي او دوی به خپلې تېرې لاسته راوړنې له لاسه ورکړي.

په ورته وخت کې ځینې معلولیت لرونکې مېرمنې اندېښنه لري چې د سولې له مذاکراتو وروسته به دوی له تعلیمي فرصتونو څخه بې برخې شي.

همدارنګه یوه بله معلولیت لرونکې مېرمن **فاطمه رحيمي** وایي: د سولې په مذاکراتو کې باید د ښځو حقوق په پام کې ونیول شي. هغې زیاته کړه: «زه هیله لرم چې له ښوونځي وروسته پوهنتون ته ولاړه شم او ډېر پرمختګ وکړم؛ خو فکر کوم چې د سولې له

زنی که با شیرینی‌پزی زیر بار سنگین روزگار و حمایت فرزندانش شانه انداخته است

◆ نشانه

در جوامع بسته و مردسالاری که زنان از فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی محروم‌اند و زنده‌گی را در وابسته‌گی به مردان خانواده سپری می‌کنند، بخش بزرگی از زنان جامعه به دلیل نداشتن استقلال اقتصادی در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های زنده‌گی نقش‌چندانی ندارند. در این میان اما هستند زنانی که دل به دریا می‌زنند و با عالمی از محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی دست به فعالیت‌های اقتصادی می‌زنند و افزون بر سهمگیری در تأمین مخارج روزمره زنده‌گی برنامه‌های راهبردی را به هدف توسعه مهارت‌های علمی فرزندانشان عملی می‌کنند.

نفیسه همدرد، یکی از زنان بدخشان است که از شانزده سال به این‌سو یک مرکز شیرینی‌پزی را زیر نام شیرینی‌سرای «همیشه بهار» ایجاد کرده است. او افزون بر تأمین مخارج زنده‌گی و حمایت از فرزندانش برای ادامه آموزش‌های عالی در دانشگاه‌های کشور، توانسته است به شمار زیادی از زنان مهارت‌های شیرینی‌پزی را آموزش دهد و زمینه کار را برای آنان فراهم بسازد.

خانم همدرد می‌گوید که از بابت فروش تولیداتش در این کارخانه شیرینی‌پزی، نیازمندی‌های روزمره زنده‌گی را برطرف می‌سازد و از چهار فرزندش که دانش‌جویان دانشگاه هستند، حمایت مالی می‌کند. این خانم بار دوش کار را تحمل می‌کند تا فرزندانش بتوانند با خاطر آرام به آموزش‌های عالی بپردازند و در آینده و آبادی کشور سهم فعال و تأثیرگذاری داشته باشند.

آن چنانی که خانم همدرد توضیح می‌دهد، در این کارخانه افزون بر خودش و اعضای خانواده‌اش، شماری از زنان دیگری نیز مصروف کارند و روزانه تولیدات‌شان را متناسب با تقاضای بازار عرضه می‌کنند و بخشی از درآمد این کارخانه را برای توسعه کارخانه و بخش دیگری را برای تأمین مخارج زنده‌گی‌شان به مصرف می‌رسانند.

کیک، کله‌جه، حلوا، شیرپیره، مربا، کریم‌رول و انواع گوناگون شیرینی از عمده‌ترین تولیدات شیرینی‌سرای «همیشه بهار» است که پای این تولیدات افزون بر بازارهای بدخشان به بازارهای بیرون از این ولایت نیز کشیده شده است. خانم همدرد می‌افزاید که در کنار این که خودش نیز فروشگاه‌هایی را برای فروش تولیدات کارخانه‌اش باز کرده است، با شمار زیادی از دکان‌داران در شهر فیض‌آباد، مرکز ولایت بدخشان نیز قرارداد دارد. خانم همدرد علاوه می‌کند که او برای بازاریابی محصولاتش در همه نمایشگاه‌هایی که در سطح کشور و بیرون از آن برگزار می‌شود، تولیدات شیرینی‌سرایش را به نمایش می‌گذارند تا روند بازاریابی

را توسعه دهد.

نفیسه همدرد اکنون در مارکیت جدیدی که از سوی دفتر «جی. آی. زید» برای زنان تجارت‌پیشه در بدخشان ساخته شده است، دکان شیرینی‌فروشی باز کرده و آرزو دارد که بتواند زنان زیادی را در این بازار با خود داشته باشد و جای خالی زنان را در بازار پر بسازند.

بصیره، یکی از زنانی است که نزد نفیسه زانو زده و حرفه شیرینی‌پزی را فرا گرفته است. خانم بصیره می‌گوید که با این کار توانسته است بخش بزرگی از نیازمندی‌های زنده‌گی‌اش را برطرف بسازد. به گفته او، افزایش حضور زنان در بازار کار و فعالیت‌های اقتصادی برای آنان امیدوارکننده است و انتظار دارند با توسعه فعالیت‌های اقتصادی زنان، میزان وابسته‌گی آنان به مردان جامعه کاهش یابد. این بانوی جوان می‌افزاید، در صورتی که از تولیدات آنان حمایت شود، آنان می‌توانند شیرینی‌های مورد نیاز بازارهای بدخشان و حتا بیرون از بدخشان را تأمین کنند.

زنان پیشه‌ور در بدخشان می‌گویند با این که طی سال‌های پسین فرصت‌های خوب شغلی و فضای مصوون کاری برای‌شان فراهم شده است، اما عدم دسترسی آنان به بازار و کم‌رنگ بودن بازار تولیدات‌شان هنوزهم از دشواری‌های است که با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند. مسوولان ریاست امور زنان در بدخشان اما می‌گویند که از چند سال به این‌سو مرکزهای بازرگانی برای فعالیت‌های زنان از سوی نهادهای کمک‌کننده و حکومت ایجاد شده است و مرکزهای دیگری نیز در دستور کار قرار دارند تا نیازمندی‌های زنان را از دسترسی به بازار برطرف بسازند.

د اسلام له نظره د ښځو تعلیم

◆ ژباړه: محمد صابر ژمن

د اسلام مبارک دین له نظره په انساني ټولنې کې نارینه او ښځینه دوه عزتمند غړي دي چې دواړه د یو بل د اړتیاوو پوره کوونکي دي؛ ځکه نارینه که د کور انگر څخه بهر په پټي، پلورنځۍ، فابریکه، دفتر او کار ځای کې انساني ټولنې ته د قدر وړ خدمات وړاندې کوي او په نتیجه کې یې د خپلې کورنۍ اړتیاوې پوره کوي؛ نو ښځه هم د کور په انگر دننه د خپلې کورنۍ په سمبالښت او د اولاد په روزنې سره د سړي گټل شوې لاس ته راوړنه په سمه توګه د یو نوي نسل په تیارولو کې لګوي؛ نو ویلای شو چې نارینه او ښځې د یو بل سره مقابله او مسابقه کوونکي نه؛ بلکې د یو بل سره مرسته کوونکي دي. د انساني ټولنې د دغه دوو غړو لپاره د هغوی د کار ساحه معلومولو د یوې سالمې پوهې او روزنې په واسطه لاس ته راځي؛ نو ویلای شو چې سالمه پوهه حاصلول د انساني ټولنې د دواړو غړو اړتیا ده او پرته له پوهې او تعلیم څخه هر یو خپل کار په سمه توګه نه پیژندلی او نه یې هم عملي کولی شي. د انساني ټولنې دې اړتیا ته د اسلام مبارک دین د لومړیتوب حق ورکړی او د فطرت او طبیعت خالق او مالک چې د انساني ټولنې د اړتیاوو او ضرورتونو د پوره کولو لپاره کوم حکمونه رالیرلي په هغه کې یې د ټولو څخه مخکې د پوهې لاس ته راوړلو حکم کړی او د خپل ستر پیغمبر محمد صلی الله علیه وسلم په واسطه یې د انساني ټولنې هر غړي ته یې دا حکم کړی چې **ولوله د خپل هغه پالونکي په نامه چې هرڅه یې پیدا کړي دي**؛ نو ویلای شو چې د ښځو پوهه او تعلیم د اسلام له نظره هیڅ ستونزه نه لري او په عقلي ډول هم د دې د اهمیت څخه څوک انکار نشي کولی. په قرآن کریم کې چې څومره آیاتونه د علم او پوهې په هکله راغلي، هغه یوازې د نارینو لپاره نه؛ بلکې ښځې هم په دې مکلفې دي چې د خپل رب د حکم پرځای کولو لپاره پوهه لاس ته راوړي؛ ځکه چې قرآن کریم د انساني ټولنې د اصلاح او لارښوونې لپاره رالیرل شوی او دغه ټولنه د نارینو او ښځو دواړو څخه جوړه شوې ده.

د اسلام د ستر پیغمبر صلی الله علیه وسلم څرګندونې د دې په اړه ډېرې ښکاره دي، نبی کریم صلی الله علیه

وسلم، یوې مسلمانې مېرمن شفاء رضي الله عنها ته امر وکړ؛ ترڅو چې د مسلمانانو مور حفصې رضي الله عنها ته ليکل زده کړي. همدارنگه د بخاري او مسلم په روايت کې راغلي دي چې يو وار يوه ښځه نبي کریم صلی الله عليه وسلم ته راغله او ورته يې وويل: سړو ستا څخه خبرې يادې کړې، زموږ لپاره هم يوه ورځ وټاکه؛ ترڅو ستا خبرې واورو او زده يې کړو؛ نو نبي کریم صلی الله عليه وسلم ورته وويل چې په فلانۍ ورځ راتولې شئ؛ نو هغوی به را يوځای کېدې او نبي کریم صلی الله عليه وسلم به ورته ښوونه کوله. د دې حديث څخه داسې ښکاري چې ښځه هم د پوهې د لاس ته راوړلو داسې حق لري لکه نارينه، او بل دا چې ښځه بايد د سړو سره يو ځای نه وي؛ بلکې د هغو د تعليم لپاره ځانته ځای او وخت په کار دی. که د ښځو په تعليم کې دغه اصول په نظر کې ونیول شي؛ نو بيا هيڅ ستونزه نشته چې يوه مسلماننه ښځه د تعليم د حق څخه منع کړي. امام ترمذي او امام ابو داود د خپلو حديث په مشهورو کتابونو کې دا حديث ذکر کړی چې نبي کریم صلی الله عليه وسلم ويلي دي: څوک چې درې لوني يا درې خويندې يا دوه لوني يا دوې خويندې لري هغوی ته ادب پوهه زده کړي، احسان ورسره وکړي او بيا يې په ښه او مناسب ځای کې واده کړي؛ نو الله جل جلا له به يې جنت ته داخل کړي.

د اسلام په تاريخ کې مونږ د ډېرو ښځو نومونه وينو چې هغوی د ټولنې په بېلا بېلو ساحو کې کار کړی او خپل خدمتونه يې وړاندې کړي دي؛ تر دې چې د اسلام لويو لويو علماوو د ښځو په لاس زده کړې دي او د مسلمانانو مور عائشې صديقې رضي الله تعالى عنها خدمتونه د چا څخه پټ نه دی چې څومره صحابه او تابعين د هغې په لاس روزل شوي او د هغې څخه يې زده کړه کړې ده.

که موږ وغواړو چې خپله ټولنه باثباته کړو او هېواد مو پرمختللی شي؛ نو بايد دا ومنو چې د ښځو له فعال او معقول گډون پرته دا کارونه امکان نه لري. ښځه د بشريت نيمه برخه ده او له دې سره موږ، خور، لور او مېرمن ده، ښځه په هر صورت کې د درنښت وړ ده؛ خو په عمل کې د تاريخ په اوږدو کې تل د ظلم، تېرۍ، توپير او تشدد لاندې راغلي ده، چې سببونه يې زياتره بې تعليمي، فقر، ناسم دودونه او جگړه ده؛ خو د مسلمانانو د کمزورۍ په نتيجه کې که يو طرف ته ښځه د زور او زياتي سره مخ شوې ده؛ نو بل طرف ته د خپل طبيعي او فطري حق څخه هم محرومه شوې ده چې هغه د علم او پوهې حق دی. لنډه دا چې که مونږ ښځې د تعليم څخه منع کړو؛ نو دا ټولنه به يوه ناپوهه او وروسته پاتې ټولنه وي او که د تعليم زمينه ورته برابره کړو؛ نو زموږ ټولنه به د پرمختگ پر لوري روانه شي.

کمیسیون حقوق بشر همواره بر صلح مبتنی بر عدالت تأکید و برای تحقق این ارزش تلاش و دادخواهی کرده است

اسماً سپهر

۱۴ دفتر ساحوی و ولایتی خویش بر جریان تطبیق فرامین رییس جمهوری کشور مبنی بر عفو و تخفیف، نظارت کرده و در مجموع این کمیسیون در ۷۰۵ نشست تطبیق فرمان، فعالانه اشتراک نموده است.»

او همچنان گفت در جریان نظارت کمیسیون هیچ گونه موارد تخطی مبنی بر سوءاستفاده از فرامین از سوی کمیسیون شناسایی نشده و دوسیه های زندانیان به صورت شفاف بررسی گردیده است.

او افزود که کمیسیون در قبال پروسهی صلح دیدگاه واضح و روشن داشته و به منظور توسعه دادن و همه گانی کردن این دیدگاه در جامعه، نشست های محلی را دربارهی صلح برگزار کرده و بر بنیاد برنامه ی عمل، ۱۰ نشست در سطح محلی با عنوان صلح مبتنی بر عدالت، حقوق بشر، حقوق زنان و حقوق قربانیان، در ایتلاف با جامعه ی مدنی، نهادهای

ثبت شکایات خشونت علیه زنان و اطفال و پیگیری قضایای آن ها، ارجاع قضایا به نهادهای عدلی و قضایی، دادخواهی برای تحقق حقوق اطفال آسیب پذیر و حمایت از آن، حمایت از اشخاص دارای معلولیت و دادخواهی برای احقاق حقوق آنان و همچنان نظارت بر محلات سلب آزادی، نظارت بر تطبیق فرمان های رئیس جمهور مبنی بر عفو و تخفیف زندانیان و انجام نظارت بر محلات خاص، از جمله فعالیت های اساسی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان است.

محمد نعیم نظری، معاون این کمیسیون که روز چهارشنبه (۱۵ دلو) در برنامه ی «حسابدهی دولت به ملت»، در مرکز اطلاعات و رسانه های حکومت، فعالیت ها و دست آوردهای این کمیسیون در سال ۱۳۹۹ خورشیدی را ارائه می کرد، گفت: «کمیسیون حقوق بشر افغانستان توسط

کمیسیون حقوق بشر افغانستان در قبال پروسه‌ی صلح دیدگاه واضح و روشن داشته و به‌منظور توسعه دادن و همه‌گانی کردن این دیدگاه در جامعه، نشست‌های محلی را دربارهی صلح برگزار کرده و بر بنیاد برنامه‌ی عمل، ۱۰ نشست در سطح محلی با عنوان صلح مبتنی بر عدالت، حقوق بشر، حقوق زنان و حقوق قربانیان، در ایتلاف با جامعه‌ی مدنی، نهادهای اکادمیک، نهادهای پژوهشی و رسانه‌ها برگزار شده است.

سلب آزادی شده بررسی گردیده است. او تأکید کرد که در نتیجه‌ی نظارت بر مراکز اصلاح و تربیت اطفال، با ۵۹۸ تن به‌شمول پسران و دختران مصاحبه شده است و کمیسیون از طریق پرسش‌نامه‌ی مشخص که تمام ابعاد حقوق بشری اطفال را شامل می‌شود، مصاحبه کرده است که نتایج آن در گزارش وضعیت اطفال، بازتاب خواهد یافت.

معاون کمیسیون مستقل حقوق بشر گفت که محلات خاص شامل خانه‌های امن، پرورشگاه‌ها، مراکز حمایتی کودکان، شفاخانه‌ها، مراکز حرفه‌آموزی برای اشخاص دارای معلولیت نیز از سوی کمیسیون نظارت شده و در نتیجه‌ی کاستی‌ها شناسایی و برای حل آن سفارش شده است.

او گفت: نتایج نظارت‌های ماهانه از وضعیت حقوق بشری افراد دارای معلولیت و یافته‌های نظارتی کمیسیون دراین راستا شامل فورم و دیتابیس شده است که در گزارش‌های اختصاصی مربوط به اشخاص دارای معلولیت، منعکس می‌شود.

اکادمیک، نهادهای پژوهشی و رسانه‌ها برگزار شده است. به گفته‌ی آقای نظری، کمیسیون حقوق بشر همواره بر صلح مبتنی بر عدالت تأکید و برای تحقق این امر تلاش و دادخواهی کرده است.

او افزود که هیأت پنج‌نفره از سوی کمیسیون به‌منظور نظارت مستقیم بر جریان گفت‌وگوهای صلح و دادخواهی برای حقوق قربانیان به دوحه سفر کرد و در دیدار با رئیس و مسوولان کمیته‌ی حقوق بشر قطر، نماینده‌ی ویژه‌ی وزیر امور خارجه‌ی قطر در امور حل منازعات و سایر نماینده‌گان و گروه‌های ذی‌دخل در روند صلح افغانستان دیدار صورت گرفته و روی حمایت از حقوق قربانیان جنگ در افغانستان، حمایت از حقوق اساسی و ارزش‌های حقوق بشری در جریان مذاکرات تأکید شده است.

آقای نظری تصریح کرد که کمیسیون به صورت دوامدار و مؤثر بر محلات سلب آزادی شامل زندان‌ها، نظارت‌خانه‌های پولیس، نظارت‌خانه و توقیف‌خانه‌ی امنیت ملی نظارت کرده است و در جریان این نظارت‌ها، وضعیت حقوق بشری افراد

حضور زنان در صفوف پولیس و اهمیت آن

◇ ص. سیرت

دانشجوی باستان شناسی دانشگاه کابل می گوید که در بسیاری موارد زنان مظنون به انجام جرم اند که باید تحقیق و بررسی از سوی پولیس زن صورت گیرد.

بانو برزگر می افزاید: «حضور زنان در صفوف نیروهای امنیتی از نیازهای جدی جامعه ما است، چون براساس فرهنگ جامعه ما، در مکانی که زنان اند، مردان حق ورود ندارند؛ بناً برای تلاشی و بررسی نیاز به پولیس زن است». او نیز تاکید دارد که هنوز سهم زنان در صفوف نیروهای امنیتی کم رنگ است و باید تلاش جهت افزایش آن صورت گیرد.

شجیهه آژیر، دانشجوی اقتصاد در دانشگاه کابل به این باور است که حضور پولیس زن در کنار کم رنگ ساختن تبعیض های دینی و فرهنگی، برای دفاع از حقوق زنان، بررسی قضایای مرتبط به زنان و جلوگیری از افزایش خشونت های جنسیتی موثر می باشد. بانو آژیر می افزاید که نقش پررنگ زنان در سکتور امنیتی می تواند نشان دهنده توسعه ای یک کشور باشد.

اما به گفته بانو آژیر، زنان پولیس با چالش های زیادی مواجه اند که از جمله می توان به برخورد نادرست خانواده ها و جامعه با زنانی که به عنوان پولیس ایفای وظیفه می کنند، رفتارهای

شمار زنان در صفوف پولیس به بیش از ۴۱۰۰ تن می رسد؛ اما قرار است تا سال ۲۰۲۴ میلادی، این رقم به حدود ده هزار تن افزایش یابد.

جامعه جهانی و حکومت افغانستان در نزدیک به دو دهه ی گذشته تلاش های زیادی برای افزایش حضور زنان در صفوف نیروهای امنیتی به ویژه پولیس انجام داده اند. امتیازات ویژه ی که برای زنان مدنظر گرفته شده، جز این تلاش ها برای ترغیب زنان جهت پیوستن به صفوف پولیس ملی است.

با وجود تلاش های پیگیر برای افزایش حضور زنان در صفوف پولیس هنوز شمار آنان اندک است؛ اما چرا؟ و افزایش نقش زنان در سکتور امنیتی چه اهمیتی دارد؟

نخست: اهمیت حضور زنان در صفوف پولیس؛

حضور زنان در سکتور امنیتی به افزایش و بهبود مشارکت زنان در اجتماع کمک می کند. از سوی دیگر با توجه به سنتی بودن اجتماع افغانستان، در محلاتی که زنان حضور دارند یا هم زنان مظنون یا مجرم اند، پولیس مرد نمی تواند به بررسی محل یا فرد پردازد؛ بناً نیاز شدید به حضور زنان احساس می شود.

شهروندان نیز در این مورد دیدگاه های دارند. مروه برزگر،

معامله صورت نخواهد گرفت و هرنوع صلح با حفظ این دست آوردها قابل پذیرش است.

رهبری حکومت افغانستان همچنان تعهد کرده که از حقوق زنان و حضور زنان در بخش‌های مختلف به شمول سکتور امنیتی، دفاع می‌کند.

گذشته از این نگرانی‌ها؛ وزارت امور داخله افغانستان در نزدیک به دو دهه‌ی گذشته تلاش زیادی برای افزایش حضور زنان در این وزارت انجام داده است.

وزارت داخله برنامه‌های آگاهی دهی متعدد را با همکاری کشورهای تمویل کننده جهت تغییر ذهنیت مردم راه‌اندازی نموده و میلیون‌ها دالر را در این بخش هزینه کرده است. مقام‌های این وزارت باور دارند که این هزینه موثریت داشته و نسبت به چند سال قبل، دیدگاه مردم به فعالیت زنان در صفوف پولیس ملی تغییر کرده و اهمیت آن از سوی جامعه درک شده است.

بربنیاد معلومات وزارت داخله، زنان در صفوف پولیس در بخش‌های مختلف مصروف اند. آنان در صفوف نیروهای ویژه یا قطعه‌ی خاص، بخش‌های غیرنظامی و حقوق بشری فعالیت دارند. رسیده‌گی به قضایای که در آن زنان مظنون، مشکوک یا مجرم اند، ماموریت در بررسی منازل مسکونی و بررسی بدنی زنان در ارگان‌های مهم از جمله کارهای است که بیشتر زنان پولیس مصروف آن اند.

وزارت داخله افغانستان از امکانات و امتیازات ویژه‌ی که برای زنان در صورت پیوستن به صفوف پولیس مدنظر گرفته شده، صحبت می‌کند.

زنان پولیس جهت آموزش در دوره‌های مختلف کوتاه مدت و درازمدت به ترکیه فرستاده می‌شوند. مکان‌های خاص جهت آموزش، تمرینات نظامی، تبدیل لباس و غذا خوردن زنان پولیس در محل کار مدنظر گرفته شده و حقوق مالی ویژه برای آنان نیز پرداخت می‌شود.

نادرست در محل کار، نبود امکانات و معاش کم اشاره کرد. اما مردان جامعه در مورد حضور زنان در سکتور امنیتی به ویژه صفوف پولیس چه می‌گویند؟

نصراالله، باشنده‌ی کابل، می‌گوید، همان‌گونه که نیاز به حضور زنان در سکتور آموزش و طبابت است، در بخش نظامی نیز حضور و فعالیت زنان مهم و ضروری است.

اما برخی از مردان افغان شددیدا با حضور زنان در سکتور امنیتی مخالف اند و باورهای شان این است که فعالیت و حضور زنان در صفوف پولیس ملی ضرور نیست.

چرا حضور زنان در صفوف پولیس اندک است؟

ممانعت‌های فرهنگی - اجتماعی آغاز چالش سد راه زنان برای پیوستن به صفوف پولیس ملی به حساب می‌آید. زنانی که بخواهند وارد سکتور نظامی شوند، باید از هفت خوان رستم عبور کنند. مجادله با خانواده و اجتماع و قانع ساختن آنان برای حضور در این سکتور مهم از دغدغه‌های زنانی است که به پولیس، اردو یا امنیت ملی می‌پیوندند.

در کنار ممانعت‌های فرهنگی - اجتماعی، وضعیت دشوار امنیتی چالش دیگر است. حضور و فعالیت گروه‌های دهشت افگن، زورمندان و گروه‌های مسلح غیر مسوول از مواردی است که زنان علاقه‌مند به فعالیت نظامی را نه تنها در محلات دور دست؛ بل در کابل و شهرهای بزرگ نیز تهدید می‌کند.

اکنون که گفت‌وگوهای صلح میان حکومت افغانستان و طالبان در جریان است، چگونه‌گی حفظ دست‌آوردهای دو دهه‌ی زنان یکی از موارد مهم و قابل بحث در جریان مذاکرات صلح به حساب می‌آید.

در این میان نگرانی‌های نیز وجود دارد که احتمالاً دست‌آوردهای دو دهه‌ی زنان افغان و حقوق آن‌ها در مذاکرات صلح نادیده گرفته شود، اما حکومت افغانستان همواره و به صورت جدی تاکید دارد که با دست‌آوردهای دو دهه‌ی گذشته به ویژه حقوق زنان،

رییس جمهور:

تنفيذ و تطبيق قانون مكلفيت و اولويت پوليس ملی است

شد و رییس جمهور کشور ضمن قدردانی از تلاش‌های آنان، تاکید کرد که تحرک و فعالیت‌های مسلکی قطعات خاص در سطح منطقه بی بدیل است.

سرقوماندان اعلی قوای مسلح کشور به مسوولان مربوطه هدایت داد که نیازمندی‌های قطعات خاص و سایر منسوبین پولیس را مرفوع سازند و ضمن ستایش از اقدامات در خصوص ظرفیت سازی، تصریح کرد که در زمینه به آموزش‌های مسلکی آنان، توجه بیشتر صورت گیرد.

رییس جمهور همچنان در مورد اکمالات، تجهیزات، عینیات و تعمیرات و حمایت‌های بیشتر از پولیس هدایت داد و گفت که باید تمام ضروریات روزانه‌ی پولیس در ولایات و ولسوالی‌های کشور فراهم گردد.

رییس جمهور غنی در مورد مداوای مجروحین پولیس ملی در داخل و در صورت نیاز در خارج از کشور و همچنان بلند بردن کیفیت خدمات و ظرفیت شفاخانه ۳۰۰ بستر پولیس و آموزش‌های بیشتر پرسونل صحنی پولیس، هدایات لازم را صادر کرد.

به همین ترتیب رییس جمهور، گزارش رسیده‌گی به خانواده‌های شهدای پولیس ملی را استماع نمود و به مسوولان وزارت امور داخله هدایت داد که رسیده‌گی به خانواده‌های شهدا و مجروحین پولیس را در اولویت‌های کاری شان قرار دهند.

رییس جمهور غنی بر معیاری سازی سیستم کادری و دیجیتالی سازی بخش‌های مختلف وزارت امور داخله نیز تاکید ورزید.

رییس جمهور کشور از مرکز خدمات عامه‌ی پولیس دیدن کرد و به مسوولان مربوطه به‌خاطر ایجاد سهولت‌ها و حل مشکل مراجعین، هدایات لازم داد.

جلالتمآب محمد اشرف غنی، رییس جمهوری اسلامی افغانستان و سرقوماندان اعلی قوای مسلح، باحضور در وزارت امور داخله ضمن این که روند اصلاحات ساختاری در این وزارت را مورد ارزیابی قرار داد، از پیشرفت در روند اصلاحات ساختاری، ایجاد مرکز خدمات عامه، مرکز حمایت از پولیس و خانواده‌ها و بازمانده‌گان شهدا، مرکز پیژنتون و مرکز جلب و جذب ابراز خرسندی نمود و از تلاش‌های رهبری وزارت امور داخله در راستای انجام برنامه‌های به‌موقع شان ستایش کرد.

رییس جمهوری کشور به سلسله‌ی بررسی برنامه‌های اصلاحی سکتور امنیتی و دفاعی کشور، طی نشستی با مسوولان وزارت امور داخله، وضعیت عمومی و برنامه‌های اصلاحی آن وزارت را مورد بررسی قرار داد.

در این نشست که در مقر وزارت امور داخله انجام شد، نخست مسوولان این وزارت در مورد وضعیت عمومی وزارت امور داخله معلومات داده و گزارش تفصیلی‌شان را در خصوص جلوگیری از جرایم جنایی، با رییس جمهوری شریک ساختند.

رییس جمهور غنی، پس از استماع گزارش متذکره، تاکید کرد که در بخش جلوگیری از جرایم جنایی کار صورت گرفته، اما اقدام‌ها و تلاش بیشتر را این بخش می‌طلبد و باید این بخش بیشتر تقویت شود.

رییس جمهور تصریح کرد که تنفیذ قانون مکلفیت و اولویت پولیس ملی است و در عین زمان تطبیق قرارهای خارنوالی باید در اولویت‌ها قرار گیرد و با این نهاد از نزدیک و به گونه‌ی هماهنگ کار شود.

سپس، گزارش اجراءات و فعالیت‌های قطعات خاص پولیس ارائه

زنان نیمی از جمعیت جامعه هستند و صدای شان باید از یک منبع واحد به گوش مذاکره‌کنندگان صلح برسد

یلدا اچکزی

سر میز مذاکره حاضر باشند و به خواست مردم تمکین کنند تا یک صلح دائمی در کشور حاکم شود.

سیما سمر، رئیس پیشین کمیسیون حقوق بشر افغانستان گفت، موجودیت جامعه‌ی مدنی در هر جامعه‌ی که خواهان حفظ کرامت انسانی و حقوق بشر می‌باشد، ضروری است.

به گفته‌ی بانو سمر، جامعه‌ی مدنی مانند یک پل میان مردم و دولت عمل می‌کند و اگر جامعه‌ی مدنی در یک کشور دموکراتیک تقویت شود، وضعیت زنده‌گی مردم نیز بهبود می‌یابد.

او تاکید کرد که مردم باید در روند صلح حضور فعال داشته باشند و در صورتی که مردم از این روند حذف شوند، این روند ناکام و اشتباه خواهد بود.

شرکت‌کننده‌گان این نشست تاکید کردند که یکی از دست‌آوردهای مهم دور نخست گفت‌وگوهای صلح در دوحه، نشستن دو هیأت بر سر میز مذاکره بود، اما آنان با انتقاد از توقف دور دوم گفت‌وگوها می‌گویند که باید هر چه زودتر این روند آغاز شود.

نزدیک به یک ماه از آغاز دور دوم گفت‌وگوهای صلح می‌گذرد، اما حدود سه هفته می‌شود که این روند به گونه‌ی کامل متوقف شده است؛ زیرا هیأت طالبان میز گفتگو را ترک کرده‌اند و سرگرم سفرهای خارجی هستند.

شماری از نهادهایی که از سوی زنان رهبری می‌شوند، ایتلافی را زیر نام «ابتکار زنان برای صلح و امنیت» در کابل بنیان‌گذاری کرده‌اند. این ایتلاف از ۱۵ نهاد تحت رهبری زنان که در کابل و ولایت‌ها فعالیت دارند، تشکیل شده است.

نجیبه ایوبی، رئیس کلید گروپ روز یک‌شنبه، ۱۹ دلو در نشستی که به همین مناسبت در کابل برگزار شد گفت که هدف از ایجاد این ایتلاف، تشریک و تقویت کار جمعی به عنوان یک نهاد در میان نهادهای جامعه‌ی مدنی به رهبری زنان و حصول اطمینان از شمولیت زنان در روند صلح است. به گفته‌ی بانو ایوبی، نقش ناکافی زنان در سطوح امنیتی و صلح، ضعف در هماهنگی میان نهادهای زنان و پراکنده‌گی این نهادها سبب شد، تا این نهادها یک ایتلاف تشکیل دهند.

او همچنان گفت که زنان نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و باید صدای شان از یک منبع واحد به گوش طرف‌های گفت‌وگوکننده رسانیده شود.

بانو ایوبی تصریح کرد که چشم مردم به سیاست‌گران دوخته شده و سیاست‌گران باید به صدای مردم در باره‌ی روند صلح پاسخ درست دهند.

به گفته‌ی او، مردم از دو طرف گفتگوکننده می‌خواهند تا بر

بایسکل ځغلونکي یولدوز هاشمي چې په فاریاب کې له زیاتو ستونزو او کړاونو سره مخ شوې

خبريال: محمد جان آريا
ژباړه: محمد صابر ژمن

لوبه کوله. آغلې هاشمي په تېرو دوو کلونو کې دوه ځلې اتلولي گټلې ده. دغې ځوانې انجلۍ زیاته کړه: د روان لمريز کال په کابل کې یې د بایسکل ځغلونې په ملالۍ او د پولیسو کپ چې په کې له شپږو ولایتونو څخه ۴۵ انجونو برخه اخیستې وه، لومړی مقام وگاټه.

د مېرمن هاشمي په وینا دا دوه سیالۍ د روان کال په لیندۍ میاشت کابل ښار کې ترسره شوې او ښځینه ورزشکارانو د المپیک له کمیټې څخه تر قرغې بند پورې فاصله طی کړه.

مېرمن هاشمي په ۱۳۹۸ لمريز کال په تور بامیان ټورنمنټ کې گډون وکړ، په دې مسابقو کې یې دریم مقام خپل کړ. مېرمن هاشمي وايي: د یوې لرې پرتې سیمې انجونې په توگه ورته دا بریالیتوبونه آسانه کار نه

د هېواد په لرو پرتو سیمو کې د ځواکمنو انجونو او مېرمنو نه اوریدونکې کیسې چې د جگړو او ناامنیو تر سیوري لاندې دي. په لرو پرتو سیمو کې د انجونو د پرمختگ نه کولو لامل یو هم په ټولنه کې د ښځو د کار کولو پر وړاندې منفي لید لوری دی، له دې ټولو ستونزو سره مېرمن هاشمي وکولای شول د افغانستان د بایسکل ځغلولو ملي ټیم ته لاره پیدا کړي.

یولدوز هاشمي د هېواد بایسکل ځغلونې ملي ټیم غړې ده، هغې د دې په هکله سیمه ییزو رسنیو ته ویلي: له دوه کلو راهیسې یې سایکل چلولو سپورټ ته مخه کړې ده. آغلې هاشمي دا سپورټ د هېواد یو له خورا ناامنه او لرې پروت ولایت په مرکز میمنه کې پیل کړې. هغې زیاته کړه چې د بایسکل ځغلولو مخکې مې فوټبال

ټيم غړيتوب لري. هاشمي وايي: د هغې د ژوند ترټولو خوشحاله شېبه هغه وخت وه، چې كله يې د ملالۍ او د پوليسو كپ په كابل كې وگاټه. هغې وويل: د اتلولۍ ترلاسه كول د هغه خوب وو؛ خو اوس مې دا اتلولۍ لاسته راوړې.

مېرمن هاشمي وايي: دا برياوې د هغې د سفر پيل دى، د دې له برياوو وروسته د فارياب ولايت د خلكو نظر د هغې په لور بدل شوى ده.

شل كلنه مېرمن هاشمي وايي: له دې وروسته به د آسيائي او نړيوالو مسابقو كې د گډون لپاره به تمرينات پيل كړي.

مېرمن هاشمي د ښځو د حقوقو د لاسته راوړلو لپاره هم كار كوي او د دوحې په روانو خبرو اترو كې د ښځو د اسلامي حقوقو پر تحقيق ټينگار كوي. ټاكل شوې د دوحې بين الافغاني مذاكرات په قطر كې د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت او طالبانو ترمنځ پيل شوې چې د ښځو د تېرو شل كلنو لاسته راوړنو ساتل د جمهوريت پلاوي له لومړيتوبونو څخه دي.

وو، هغه زياته وي: د بايسكل ځغلوڼې لومړۍ ورځې يې په ميمنې ښار كې د خلكو له توند غبرگون سره پيل كړى، همدارنگه هغه زياته وي: خلك د سايكل چلول د انجونو لپاره مناسب كار نه گڼي.

آغلې هاشمي نه يوازې د خلكو له دوديز مخالفت سره مخ وه؛ بلكې په لومړي سر كې يې كورنۍ د هغې د بايسكل ځغلوڼې سره سخت مخالفت كاوه؛ خو اوسمهال د پرلپسې برياليتوبونو وروسته د يولدز پلار هم د خپلې لور ملاتړ ته راغلى دى. هغه هم په داسې وخت كې چې د خپل ځان او نورو انجونو د پرمختگ په اړه خبرې كوي چې د فارياب ولايت ځينې برخې لا هم د جگړې او ناامني شاهد دى.

هغه اوسمهال په فارياب پوهنتون كې د تاريخ زده كونكې ده او له يو خصوصي شركت سره كار هم كوي، مېرمن هاشمي وايي: جنگ نشي كولای د فاريابي انجونو د پرمختگ مانع وگرځي او زياته وي: چېرته چې جنگ وي هلته پرمختگ هم وي.

آغلې هاشمي وياړي چې د ښځو د بايسكل ځغلولو ملي

سرباز روح الله: به جای ترک وطن به صف پولیس پیوستم

◆ نشانه

استفاده از سلاح‌های سبک را یاد گرفته است. او خاطرنشان می‌سازد که نظام عسکری جوانان را هم‌دیگرپذیر نیز می‌سازد. روح‌الله با خانواده‌ی شش نفری در ولایت جوزجان زنده‌گی می‌کند، اما می‌گوید که حاضر است در هر نقطه‌ی از افغانستان برای انجام وظیفه برود. او تأکید کرده: «خون همه‌ی سربازان سرخ است، دفاع از وطن مقدس‌ترین شغل به حساب می‌آید.» سرباز روح‌الله ازدواج نکرده، اما آرزو دارد که روزی در فضای امنیت و صلح عروسی کند. او می‌خواهد زیر پرچم سهرنگ کشور باوقار و عزت زنده‌گی کند.

او اشاره می‌کند که هیچ‌گاهی رفاقت دو ماه عسکری با دوستان دیگری را فراموش نخواهد کرد. به سخن روح‌الله، نظامیان افغانستان در فضای پُر از مهربانی، بدون در نظر داشت مسایل قومی، سمتی و زبانی زنده‌گی می‌کنند و آموزش می‌بینند. این سرباز جوزجانی از مخالفان مسلح دولت می‌خواهد که آنان نیز در کنار خانواده‌های‌شان در فضای امن زنده‌گی کنند. آقای روح‌الله بیان می‌کند که به عنوان یک سرباز از وطنش دفاع می‌کند، اما آرزوی نهادینه شدن صلح را نیز به دل می‌پروراند. او علاقه‌مندی را شرط نخست نظامی‌گری می‌داند. او هنوز در میدان جنگ یا وظیفه‌ی شرکت نکرده است، اما آماده است در کنار نظامیان جوان دیگر در میدان‌های نبرد شرکت کند.

در همین حال، مسعود ندیم، سخن‌گوی فرماندهی پولیس ولایت جوزجان روشنی می‌اندازد که جوانان علاقه‌مند و تازه‌وارد به صفوف پولیس پس از ثبت نام برای مدت دو ماه آموزش‌های ابتدایی را در مرکز آموزش و پرورش این فرماندهی می‌آموزند و از آنان بنابر ضرورت‌های آنی و مطابق با ظرفیت‌شان در پولیس جوزجان کار گرفته می‌شود. آقای ندیم اضافه می‌کند که در سال روان خورشیدی هفت گروهی از سربازان از مرکز آموزش و پرورش فرماندهی پولیس ولایت جوزجان فارغ شده‌اند و تا دو هفته‌ی دیگر دوره‌ی هشتم نیز فارغ خواهند شد.

سرباز روح‌الله، جوان تازه‌نفسی است که از یک‌ونیم ماه به این سو در بخش تولی آموزش و پرورش فرماندهی پولیس ولایت جوزجان مصروف فراگیری آموزش‌های نخستین نظامی است. او شامل نخستین دوره‌ی کوتاه‌مدت آموزش‌های نظامی در شهر شبرغان، مرکز ولایت جوزجان شده است. این دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت نظامی، سربازان تازه وارد را قادر به فهم مسایل حقوق بشری و چگونه‌گی استفاده از سلاح‌های سبک می‌سازد.

این جوان ۲۴ ساله برای انجام وظیفه‌های بزرگی در مرکز آموزش و پرورش فرماندهی پولیس ولایت جوزجان ثبت نام کرده است. او گفته که شماری از دوستانش به کشورهای دیگری مهاجرت کرده‌اند، اما او به جای ترک وطن به صفوف پولیس ملی پیوسته است. آقای روح‌الله می‌افزاید که خانواده‌اش نیز از این تصمیم او استقبال کرده‌اند و حتا او را در قسمت ادامه‌ی تحصیل نیز یاری می‌رسانند.

سرباز روح‌الله در کنار فراگیری آموزش‌های نظامی از طرف شب دانشگاه می‌رود. او دانش‌جوی رشته‌ی حقوق و علوم سیاسی است. به باور روح‌الله، یک سرباز پولیس در پهلوی استفاده از سلاح باید با نظریه‌ها و مفاهیم انسانی نیز آشنا باشد. آقای روح‌الله اضافه می‌کند که هدفش مانند همه‌ی سربازان دیگری خدمت به مادر وطن است.

این جوان افزوده که در چنین شرایط دُشواری جوانان باید در کنار نیروهای امنیتی کشور بایستند. به باور آقای روح‌الله، نیروی جوان افغانستان نباید کشور را به قصد مهاجرت ترک کنند. او تأکید می‌کند که خدمت در عسکری یک جوان را با گرم و سرد روزگار آشنا می‌سازد. سربازان در مرکز آموزش و پرورش پولیس ولایت جوزجان مسایل حقوقی، حقوق بشری، فن استفاده از سلاح‌های سبک مانند تفنگ‌چه و کلاشنیکوف، دفاع شخصی، تلاشی، برخورد با شهروندان و دیگر مواردی را آموزش می‌بینند. روح‌الله توضیح می‌دهد که پس از یک‌ونیم ماه چگونه‌گی

په حکومتي اداراتو کې به د ښځو ونډه پراختيا ومومي

اورېدلو څخه وروسته د ننگرهار ولايت والي ضياالحق امرخيل ته لارښوونه وکړه چې په ادارو کې د ښځو ونډه زياته کړي او د پوهنې وزارت چارسمبالې وزيرې رنگينې حميدي ته يې د ننگرهار معارف ته د جدي پاملرنې لارښوونه وکړه او د هغو انجونو ستونزو ته چې له نامنو ولسواليو څخه د تحصيل په موخه مرکز ته راځي لاس رسې وکړي.

د هېواد ولسمشر په ننگرهار کې د انکشاف پروژو تطبيق ته په اشارې وويل: د ساساکي پلان عملي کول به ننگرهار ولايت ته په اساسي ډول بدلون ورکړي.

ولسمشر غني د غونډې په پای کې وويل: د افغانستان حکومت سولې ته ژمن دی او هيڅوک د باعزت سولې مخه نه شي نيولې، د سولې لپاره معيار دا دی چې زعامت به د ولس په اراده وي او که طالبان ځانونه افغانان بولي بايد اوربند وکړي.

ولسمشر اشرف غني وويل: امنيتي او دفاعي ځواکونه د هېواد او خلکو حقيقي ساتونکي دي او د خپل هېواد او خلکو لپاره ځانونه قربانه وي چې دا څرښندنې به د تل لپاره د هر افغان په ذهن کې پاتې وي.

ولسمشر اشرف غني د تېرو دوو لسيزو پرلاسته راوړنو په ځانگړي ډول د ښځو شل کلنو لاسته راوړنو پرساتلو يې ټينگار وکړ او دا يې د سولې خبرو اترو په بحث کې د افغانستان اسلامي جمهوري دولت سور خط ياد کړ.

د افغانستان اسلامي جمهوريت جمهوررئيس محمد اشرف غني ننگرهار ولايت ته د خپل سفر پر مهال له هغو مېرمنو سره چې په امنيتي صفوفو کې دندې ترسره کوي هم لېدنه وکړه.

په دې کتنه کې د جمهوري رياست لومړي مرستيال امرالله صالح، د ملي امنيت سلاکار ډاکټر حمدالله محب او د مشرانو جرگې رئيس فضل الهادي مسلميار هم حضور درلود، په پيل کې د ننگرهار ولايت د ښځو په استازيتوب پوهاند ډاکټر بابکرخېل خبرې وکړې او جمهوررئيس او ورسره پلاوي ته د ښه راغلاست ترڅنگ يې وويل: د سولې په برخه کې ستاسو د هلو ځلو څخه ستاينه کوو؛ ځکه چې جگړې د ملکي خلکو ژوند له جدي گواښ سره مخ کړی دی؛ مگر تر بل هر قشر، جگړې د افغانستان ښځې ډېرې زيانمنې کړي دي.

مېرمن بابکرخيل د ښځو د تېرو دوه لسيزو لاسته راوړنو ته په اشارې وويل: چې يادې لاسته راوړنې بايد د سولې په روانو مذاکراتو کې چې د افغانستان اسلامي جمهوري دولت او طالبانو ترمنځ دوام لري حفظ شي، همدارنگه په اداراتو کې د ښځو گومارنې ته پاملرنه، په جلال آباد ښار کې د نا امنه سيمو د انجونو لپاره د ليليې جوړول، د ښځو د لاسي صنايعو لپاره د مارکيټ جوړول او متشبثو ښځو ته د ځمکې ورکولو په اړه يې خپلې غوښتنې جمهوررئيس سره شريکې کړې.

جمهوررئيس ډاکټر اشرف غني د مېرمنو له غوښتنو او وړاندېزونو له

سردی هوا و قابله‌ای که مرگ را به جان خرید؛ داستان سفر رابعه به بام دنیا

◇ شریف شایق

بدخشان می‌گوید که انگشتان پای پدر رابعه از کار افتاده و باید قطع شود.

پدر رابعه می‌گوید، از تلاش برای خدمت به زنان بدخشان پشیمان نیست و خود و دخترش برای کمک به این زنان کمر بسته‌اند.

داستان سفر این پدر و دختر دردناک است؛ شنوایی رابعه از شدت سرما آسیب دیده و پدرش در وضعیت صحتی خوبی قرار ندارد.

رابعه دختری از خانواده‌ی متوسط است. تلاش کردیم از او تصویری داشته باشیم، اما به دلیل عدم دسترسی به وسایل ارتباط جمعی در پامیر بدخشان این تلاش‌ها بی‌نتیجه ماند. تلاش این خانواده برای خدمت به زنان بدخشان ستودنی‌ست. روایت رابعه و پدرش از این سفر، دردناک و متأثرکننده است. شاید روایت این خانواده از سفر به بام دنیا برای خدمت به زنان یکی از ده‌ها دلایل رقم درشت مرگومیر و عدم دسترسی زنان بدخشان به خدمات صحتی باشد.

هیچ پزشکی حاضر نیست به یکی از دورترین نقاط افغانستان برای درمان زنان باردار سفر کند. چندین بار حکومت محلی بدخشان کرسی قابله‌گی برای زنان پامیر را به اعلام گذاشت، اما هیچ زنی حاضر نشد به این نقطه‌ی از کشور سفر کند.

پس از ماه‌ها انتظار اما دختر جوانی به نام رابعه، اهل شغنان بدخشان این دشواری را به دوش گرفت و حاضر شد برای درمان و کمک به زنان پامیر به این ناحیه برود.

رابعه این خطر را پذیرفت و کمر سفر بست، اما سفر به بام دنیا خالی از دشواری نبود. رابعه با پدر و برادرش راهی پامیر شدند و پس از هشت شبانه‌روز این سه تن به پامیر رسیدند. رابعه و پدرش اسپی را برای انتقال خود و توشه‌ی‌شان کرایه کردند، اما در مسیر راه اسپ از شدت سردی هوا از پا می‌افتد و رابعه با پای پیاده به سفر خود ادامه می‌دهد.

رابعه در مسیر راه از صخره‌یی می‌افتد و پدرش با دشواری او را نجات می‌دهد، سفر ادامه می‌یابد، اما انگشتان پدر رابعه از شدت سردی هوا یخ می‌زند و از کار می‌افتد.

داکتران در شفاخانه‌ی استاد برهان‌الدین ربانی در مرکز

پولیس زن

بلنه

له ټولو علاقه لرونکو او مسلکي کسانو څخه احترامانه
هيله لرو چې د مطالبو د رالېږلو سره موږ ته خپل
سالم نظرونه او وړاندیزونه چې زموږ د مجلې په غني
کولو کې مرسته کوي و نه سپموئ.

womenpolice14@gmail.com